

ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

๑.๑ ความหมายของระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

เหตุที่ต้องนำเรื่องระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยามากกล่าวไว้ เพราะว่

๑. ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในกฎหมายครอบครัวของนานาประเทศ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา การมีระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาติโดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสามีภริยา และเป็นการช่วยให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงต่อสังคมในชั้นปลาย

๒. ในกฎหมายต่างประเทศได้มีการแยกระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาออกเป็นหลายระบบทำให้เข้าใจเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่ยิ่งขึ้น แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยนั้นไม่มีที่ใช้คำว่า "ระบบ" เลย ทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่า ตามกฎหมายไทยนั้นมีระบบทรัพย์สินหรือไม่

๓. ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยามีได้หมายความเฉพาะกฎเกณฑ์เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเท่านั้น แต่หมายถึงกฎเกณฑ์ความผูกพันระหว่างบุคคลภายนอกกับสามีภริยานั้นด้วย ส่วนใหญ่ของบทบัญญัติเรื่องระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาประกอบด้วยอะไรบ้าง รวมทั้งสิทธิในการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของสามีหรือภริยา

๔. ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาในประเทศไทยใดประเทศหนึ่งอาจมีความหมายกว้างหรือแคบก็ได้ แล้วแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง บางประเทศความหมายของระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาอาจมีความหมายเฉพาะกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเท่านั้น บางประเทศก็มีบทบัญญัติกว้างขวาง และมีความหมายรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพย์สินหรือความผูกพันในทาง

ทรัพย์สินต่อบุคคลภายนอกด้วย ๑

๑.๒ ความมุ่งหมายในการกำหนดระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา

ความมุ่งหมายในการกำหนดระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา เป็นเรื่อง
ที่ผู้ร่างกฎหมายจะต้องคำนึงถึง ซึ่งอาจกล่าวแยกออกได้ดังนี้คือ

๑.๒.๑ การคำนึงถึงผลประโยชน์และความเป็นธรรมระหว่างสามีภรรยา
ข้อนี้มีแนวความคิด ๒ แนวที่ขัดแย้งกันคือ

แนวความคิดแรก ให้สามีมีอำนาจมากกว่าภรรยา โดยเห็นว่า
ในครอบครัวสามีย่อมมีอำนาจมากกว่าภรรยา ระบบนี้เรียกว่า "ระบบรวมทรัพย์สิน"
(union des biens, union of property) คือให้สามีเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
ทั้งปวงที่คู่สมรสจัดหามาได้ระหว่างสมรส

ระบบ union of property เคยใช้ในเยอรมัน สมัยก่อนที่เรียกว่า
"Imperial Code" แต่ต่อมาได้ถอนปรนลงมา คือให้ภรียายังคงเป็นเจ้าของ
ทรัพย์สินที่ตนจัดหาได้ (แต่ไม่มีสิทธิจัดการ) และได้ให้ภรียามีสิทธิได้รับมรดก
ส่วนใหญ่ของสามีในเมื่อสามีได้ตายลง ระบบ union of property ได้สลับเนื่อง
มาจากหลักตามกฎหมายโรมันที่ถือเสมือนว่าภรรยาเป็นผู้เยาว์ และสามีเป็นผู้
ปกครอง ๒

๑ คร.อมร จันทรสมบุญณ์, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปรียบเทียบลักษณะครอบครัว ชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์, (พิมพ์โรเนียว ๒๕๑๔),
หน้า ๓๕.

๒ Barry Nicholas, An Introduction to Roman Law,
(London : Oxford at the Clarendon Press, 1965), p. 82.

แนวความคิดที่สอง ได้อธิบายความเสมอภาคระหว่างชายและหญิงเพื่อทำการสมรส โดยได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายทางคริสต์ศาสนา ซึ่งถือว่าบุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงย่อมมีฐานะเท่าเทียมกัน

หลักความเสมอภาคระหว่างชายหญิงเมื่อทำการสมรสกัน^๓ นำไปสู่ระบบทรัพย์สินที่แตกต่างกันสองประการคือ

(๑) ก่อให้เกิดระบบสินบริภคท์ (régime de la communauté) ซึ่งจะมีการแบ่งสินสมรส โดยเท่าเทียมกัน (หรือทรัพย์สินที่ฝ่ายหญิงหามาได้) เมื่อขาดจากการสมรส

(๒) ก่อให้เกิดระบบแยกทรัพย์สิน (régime de la réparation des biens) คู่สมรสแต่ละฝ่ายต่างรักษาทรัพย์สินไว้เป็นของตนเองและต่างจัดการทรัพย์สินของตนเอง

๑.๒.๒ การรักษาผลประโยชน์และทรัพย์สินของภริยา

ระบบแยกทรัพย์สินโดยสมบูรณ์เป็นหลักประกันในความเสมอภาคระหว่างสามีภริยาได้โดยสมบูรณ์ แต่ระบบแยกทรัพย์สินบางระบบ โดยที่ผู้บัญญัติกฎหมายเกรงว่าภริยาอาจจัดการได้ไม่ถูกต้อง เพราะขาดประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดความผิดพลาดได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนถึงครอบครัวเป็นการส่วนรวมด้วย เพราะฉะนั้น กฎหมายจึงจำกัดความสามารถของภริยาบางประการกล่าวคือ แม้จะเป็นการกระทำโดยส่วนตัว ภริยาก็จะต้องขออนุญาตสามีก่อน (incapacité velléienne) เช่นห้ามจำหน่ายทรัพย์สินส่วนตัว ประเภทที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภทที่ระบุไว้ หรือบางกรณีก็ห้ามจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวเฉพาะในกรณีที่ไม่มีความค้ำประกัน

^๓ P.M. Bromley, Family Law, (4th ed., London: Butterworths, 1971), pp. 347 - 365.

การรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของภริยาอีกประการหนึ่ง ได้แก่การเปิดโอกาสให้มีการตกลงกันว่า จะใช้ระบบทรัพย์สินอย่างใด เช่นระบบสหทรัพย์สิน (union of property) ซึ่งระบบนี้ทรัพย์สินยังคงเป็นของภริยา แต่สามีมีอำนาจจัดการและมีสิทธิเก็บกิน โดยหลักการทรัพย์สินของภริยาจะไม่เพิ่มพูนขึ้นแต่ก็ไม่สูญหายหรือลดลง หรือระบบสินบริคณห์ (community of property) ระบบนี้สามีมีอำนาจจัดการสินบริคณห์ แต่อาจมีข้อยกเว้นให้ภริยาเป็นผู้จัดการได้ในบางเรื่อง อย่างไรก็ตาม ระบบนี้มีหลักอยู่ว่าจะต้องมีการแบ่งทรัพย์สินที่เพิ่มพูนขึ้น หรือแบ่งส่วนทรัพย์สินที่ขาดไปในระหว่างสมรส สามีและภริยาจึงมีส่วนได้เสียร่วมกันในผลของการจัดการทรัพย์สิน

ระบบอีกระบบหนึ่งคือระบบเอกทรัพย์สิน (unity of property) ซึ่งระบบนี้นักนิติศาสตร์บางท่านก็อธิบายรวม ๆ กันกับระบบสหทรัพย์สิน แต่ความจริงมีข้อแตกต่างกัน ดังจะไต่ถวิลในภายหลัง

๑.๒.๓ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุตร

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไม่มีความมุ่งหมายที่จะรักษาผลประโยชน์โดยตรงของบุตรมากนัก เพราะผลประโยชน์ของบุตรส่วนมากเป็นเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือสิทธิในการรับมรดกมากกว่า

๑.๒.๔ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคคลภายนอก

บทบัญญัติในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยามีความมุ่งหมายที่จะรักษาผลประโยชน์ของบุคคลภายนอกอยู่มาก เช่นบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่จะเรียกร้องให้ชำระหนี้ได้ทั้งจากทรัพย์สินส่วนตัว และทรัพย์สินที่เป็นสินบริคณห์ เช่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมาตรา ๑๔๔๓ มีวิธีการที่ให้เจ้าหน้าที่ร้องขอศาลให้แยกสินบริคณห์ออกเป็นส่วนของลูกหนี้เพื่อดำเนินการไปตามคำพิพากษาได้ นอกจากนี้ในกรณีคู่สมรสเป็นบุคคลล้มละลาย สินบริคณห์ย่อมแยกออกจากกันโดยอำนาจของกฎหมาย (มาตรา ๑๔๔๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย) ซึ่งตามปกติเราทราบแล้วว่า เมื่อสามี ล้มละลาย ภริยามักจะร่ำรวยและเป็นที่ยอมรับกันโดยปริยายว่าภริยามักจะรู้เห็นเป็นใจในการล้มละลาย คือการ

รวมถึงคอกมลหรือรายใดที่เกิดจากสินส่วนตัวของคุณสมรสด้วย สำหรับกฎหมายไทย
ไ้รวมสินบริคณห์โดยเอาสินเดิมของทั้งสองฝ่ายมาให้สามีจัดการ ก็เพราะประเพณี
ของเรามีอยู่ว่า ฝ่ายชายเป็นผู้นำเลี้ยงครอบครัว เป็นหัวหน้าของครอบครัว

อย่างไรก็ดี สมควรจะกล่าวไว้ด้วยว่า ไม่ว่าประเทศใดแม้จะได้อำหนด
ระบบทรัพย์สินใดไว้ในกฎหมายแล้วก็ตาม ระบบทรัพย์สินที่ได้กำหนดไว้บทบัญญัติ
ของกฎหมายก็มีโครงสร้างหรือลักษณะของระบบทรัพย์สินนั้นไว้โดยสมบูรณ์ แต่
กฎหมายได้กำหนดวิธีการของระบบทรัพย์สินอื่นผสมอยู่ด้วย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความ
เหมาะสมตามที่ได้อกล่าวมาแล้ว

๑.๓ ปัญหาสำคัญของเรื่องระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

ระบบทรัพย์สินของนานาประเทศมีหลายระบบ แต่ไม่ว่าจะเป็นระบบ
ใดก็ตาม มีปัญหาสำคัญที่สืบเนื่องจากระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาคงนี้คือ

๑. ความสัมพันธ์เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน กล่าวคือ เมื่อสมรส
แล้วกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจะตกอยู่แก่ฝ่ายใด
๒. ความสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิจัดการและจำหน่าย กล่าวคือ เมื่อสมรส
แล้ว สิทธิในการจัดการกับจำหน่ายทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาทั้งสองฝ่ายจะตกอยู่
แก่ฝ่ายใด
๓. ความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบนี้ กล่าวคือ เมื่อสมรสแล้ว
หนี้ที่สามีภริยาทั้งสองฝ่ายได้ก่อขึ้น ความรับผิดชอบในหนี้เหล่านั้นตกอยู่แก่ฝ่ายใด
๔. ความสัมพันธ์เกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สิน เมื่อสามีภริยาขาดจาก
การสมรส ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจะจัดการแบ่งกันอย่างไร ^๕

^๕ ใต้เขียนสุข, คำบรรยายกฎหมายลักษณะครอบครัวจีน, (ไทเป :
โรงพิมพ์ชิงสุยซังทัง ๑๙๕๕), หน้า ๑๒๕.

๑.๘ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามระบบต่าง ๆ

การที่จะพิจารณาระบบทรัพย์สินใดเป็นอย่างไร เราต้องพิจารณา แยกชื่อของระบบทรัพย์สินที่ใช้ในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ออกจากการจัดแบ่งระบบทรัพย์สินตามกฎหมาย เพราะวากฎหมายของประเทศหนึ่งอาจจะใช้ชื่อเรียกทรัพย์สินตามกฎหมายของตนโดยมีหลักเกณฑ์เป็นพิเศษ เช่นชื่อในกฎหมายอาจเรียกว่าเป็นระบบสินบริคณ์ห์ แต่โดยเนื้อหาอาจใกล้เคียงและเป็นระบบเอกทรัพย์โดยทางทฤษฎีก็ได้

เพราะฉะนั้น เมื่อพิจารณาถึงระบบทรัพย์สินที่มีบัญญัติในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ แล้ว อาจกล่าวได้โดยทั่วไปว่า ปัจจุบันนี้ระบบทรัพย์สินในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มิได้ใช้หลักการของระบบใดระบบหนึ่งที่แน่นอนเพียงระบบเดียว แต่เป็นระบบที่ผสมจากหลักการในระบบต่าง ๆ เสมอ ^๖

นอกจากนั้น การจัดแบ่งระบบทรัพย์สินอาจแบ่งได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่างกันเช่น การแบ่งโดยคำนึงถึง เหตุผลของกฎหมาย เช่นพิจารณาเอาเรื่อง "กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน" มาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งระบบทรัพย์สินนั้น หรือการแบ่งโดยอาศัยหลักใน ทางเศรษฐกิจ คือพิจารณาดู "ฐานะของหญิงมีสามี" การแบ่งโดยคำนึงถึงเหตุผลประการหลังนี้จะทำความเข้าใจได้ง่ายกว่าวิธีอื่น และสามารถแบ่งระบบทรัพย์สินได้ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ระบบที่ฐานะของสามีกลืนฐานะของฝ่ายหญิงทั้งหมด (absorption)
๒. ระบบเอกทรัพย์ (unity of property)
๓. ระบบสหทรัพย์ (union of property)
๔. ระบบสินบริคณ์ห์ (Community of property)
๕. ระบบกองทุนของสามี (dotal)
๖. ระบบแยกทรัพย์สิน (séparation of property)

^๖ Georges Ripert et Jean Boulanger, Traité de Droit Civil, (Paris : Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 1956), p. 824.

๑.๔.๑ ระบบที่ฐานะของสามีก่ินฐานะของฝ่ายหญิงทั้งหมด

(absorption)^๗

ระบบนี้ทรัพย์สินของภริยาจะกลายเป็นของสามีทั้งหมด ระบบนี้เข้าใจว่าไม่มีอยู่แล้วในกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่อาจจะมียุ่กั้แต่ในประเทศที่ไม่เจริญ ในขณะที่ทำการสมรส ทรัพย์สินที่เป็นของหญิงมาก่อนจะตกเป็นของสามีทั้งหมด และแม้ฐานะในทางแพ่งของภริยาเองในบางครั้งก็หมดไปด้วย ภริยาเป็นเสมือนผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลของสามี ระบบนี้เป็นระบบประเพณีดั้งเดิมใช้อยู่ในชนสมัยโรมัน และเป็นระบบที่เคยใช้อยู่ในแถบประเทศกลุ่ม Anglo Saxon

๑.๔.๒ ระบบเอกทรัพย์สิน (unity of property)^๘

หลักการของระบบนี้คือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของภริยาโอนไปเป็นของสามีทั้งหมด โดยมีเงื่อนไขว่าต้องชดเชยคืนให้แก่ภริยาครบตามมูลค่าเมื่อขาดจากการสมรส ระบบนี้ภริยามีสิทธิคิดเงิน (การคืนเป็นการคืนตามมูลค่า ไม่ใช่เป็นการคืนทรัพย์สินนั้น หรือคืนตัวทรัพย์สินที่มีลักษณะเหมือนกัน (in kind) แต่ความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น เจาหนี้ ในระบบเอกทรัพย์สินจะถือว่าทรัพย์สินของสามีภริยาเป็นก้อนเดียวกัน ระบบเอกทรัพย์สินมีลักษณะเป็นระบบสหทรัพย์สินตามความหมายอย่างกว้าง

๑.๔.๓ ระบบสหทรัพย์สิน (union of property)^๙

หลักการของระบบนี้คือ สามีเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของภริยาได้โดยอิสระ ทั้งทรัพย์สินของภริยาที่มีอยู่เดิม หรือที่จะได้มาใหม่ และเป็นผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินของภริยาโดยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังเป็นของภริยาอยู่

๗

P.M. Bromley, op.cit., p. 350.

๘

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๐๘๒ - ๑๐๘๓

๙

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๐๐๔ - ๑๐๓๐

ในระบบสหทรัพย์คงมีข้อที่พอสังเกตได้ก็คือ อาจมีการแยกอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ที่มีตัวตนออกจากสังหาริมทรัพย์ประเภทเงินตรา หรือประเภท โภคทรัพย์โดยสังหาริมทรัพย์ประเภทเงินตราหรือโภคทรัพย์จะจัดระบบให้อยู่ใน ระบบเอกทรัพย์ เพราะทรัพย์สินประเภทนี้ตามปกติไม่อาจจัดการได้โดยกรรมสิทธิ์ ไมไอนมายังผู้มีอำนาจจัดการ

๑.๔.๔ ระบบสินบริคณห์ (community of property) ^{๑๐}

ระบบสินบริคณห์นี้มีหลักสำคัญอยู่ว่า เมื่อขาดจากการสมรส จะต้องเอา ทรัพย์สินมาแบ่งกัน บางประเทศก็กำหนดให้แบ่งครึ่ง บางประเทศก็กำหนดให้สามี ได้รับความแบ่งมากกว่าภริยา อย่างไรก็ตามนี้สามีจะมีได้รับประโยชน์ไป ทั้งหมดแต่เพียงฝ่ายเดียว

ระบบนี้แบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ

ก. ระบบสินบริคณห์ทั่วไป (universal community of property)

หมายถึงการนำทรัพย์สินของสามีและภริยาเข้ามารวมกันเกือบทั้งหมด โดยถือกรรมสิทธิ์ ร่วมกัน รวมตลอดทั้งทรัพย์สิน ซึ่งสามีและภริยาหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหามาได้ใน ระหว่างสมรสโดยมิได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัว ^{๑๑}

ข. ระบบสินบริคณห์เฉพาะส่วนเพิ่มพูน (community of acquisition) ตามระบบนี้เอาทรัพย์สินมารวมกันเฉพาะทรัพย์สินที่ได้เพิ่มพูนขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ เป็นส่วนกำไรหรือส่วนที่เพิ่มพูนขึ้นของกองทรัพย์สินระหว่างสามีและภริยา

๑.๔.๕ ระบบกองทุนของสามี (dotal) ^{๑๒}

หลักการของระบบนี้คือการที่มีทรัพย์สินของฝ่ายหญิงทั้งหมด หรือบางส่วน ที่ห้ามโอน และสามีเป็นผู้ใช้อำนาจจัดการ และเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่เป็น dot หลักการของระบบ dotal อาจผสมกับระบบอื่นได้ ยกเว้นระบบที่ฐานะ

^{๑๐} ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสและประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันปัจจุบัน.

^{๑๑} Black's Law Dictionary, (4th ed.; St. Paul : Minn. West Publishing Co.; 1951), p. 351.

^{๑๒} ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา ๑๕๔๐ - ๑๕๔๑ ก่อนแก้ไข ค.ศ. ๑๙๖๕ แต่ปัจจุบันให้เลิกไปแล้ว.

ของสามีก็สิ้นฐานะของฝ่ายหญิงทั้งหมด แม้แต่ระบบเอกทรัพย์ที่ชายเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของฝ่ายหญิงทั้งหมด ก็อาจผสมกันได้โดยให้มีบางส่วนโอนไม่ได้

๑.๔.๖ ระบบแยกทรัพย์สิน (separation of property) ^{๑๓}

ระบบนี้เป็นระบบที่แต่ละฝ่ายเป็นอิสระจากกันยังคงเป็นเจ้าของ เป็นผู้รับประโยชน์และเป็นผู้จัดการในทรัพย์สินส่วนของตนในระบบแยกทรัพย์สิน โดยมีเงื่อนไขว่าคู่สมรสจะตกลงเจตจำนงในครอบครัวเดียวกัน ระบบแยกทรัพย์สินอาจผสมกับระบบสินบริกคท์หรือระบบ dota1 ก็ได้ ที่ว่าผสมกับระบบสินบริกคท์คือ ต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าของ และจัดการทรัพย์สินไป แต่คอกผลที่เพิ่มพูนต้องเอามาแบ่งเมื่อการสมรสขาดจากกัน หรือผสมในระบบ dota1 คือให้มีกองทุนและกองทุนนี้สามีมีอำนาจจัดการและรับประโยชน์ แต่ทรัพย์สินส่วนที่เหลือสามีและภริยาต่างฝ่ายมีอำนาจจัดการโดยตนเอง

ทั้ง ๖ ระบบนี้เป็นแนวความคิดใหญ่ ๆ แต่อาจกล่าวได้ว่าระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาของทุกประเทศไม่มีระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่มีหลักเกณฑ์ของระบบทรัพย์สินโดยสมบูรณ์ตามทฤษฎีเพียงระบบใดระบบเดียว

๑.๕ ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายของนานาประเทศ

เราทราบแล้วว่าระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้นมีด้วยกันหลายระบบแต่ละระบบมีหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไป ประเทศใดใช้ระบบใดโดยอมแล้วแต่

^{๑๓} ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น จีน และสวีต.

บัญญัติกฎหมายในประเทศนั้นจะเห็นว่าเหมาะสมกับประเทศของตนเพียงใด แต่เนื่องจากระบบทรัพย์สินที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นแนวความคิดใหญ่ ๆ ซึ่งทุกประเทศไม่สามารถจะนำเอาหลักเกณฑ์ของระบบทรัพย์สินโดยสมบูรณ์ตามทฤษฎีเพียงระบบใดระบบเดียวมาใช้ ดังนั้น หลักเกณฑ์ของระบบใดจะผสมกับระบบใด และจะผสมกันมากน้อยเพียงใดก็ย่อมแล้วแต่บัญญัติกฎหมายในแต่ละประเทศจะเห็นว่าเหมาะสมกับประเทศของตน กล่าวคือ

๑. บัญญัติกฎหมายอาจให้ระบบใดเป็นระบบตามกฎหมาย (statutory régime) เพียงระบบเดียวโดยไม่มีระบบตามสัญญา (contractual régime) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระบบเมื่อเลือก (conventional régime) แต่ยอมให้คู่สมรสมีเสรีภาพในการทำสัญญาก่อนสมรสแก้ไขได้ และสิทธิในการแก้ไขอาจกว้างหรือแคบอย่างใดก็ได้ หมายความว่า ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญาก่อนสมรสแล้วความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินก็ให้ใช้ระบบทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่โดยทั่วไปแล้ว กฎหมายที่บัญญัติให้มีระบบตามกฎหมายเพียงระบบเดียวจะยอมให้คู่สมรสมีเสรีภาพอย่างมากในการทำสัญญาก่อนสมรส โดยวางเงื่อนไขไว้เป็นหลักทั่วไป เช่น ห้ามทำสัญญาก่อนสมรสที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บทบัญญัติของกฎหมายเช่นนี้แม้จะมีระบบเดียว แต่ก็ เป็นกฎหมายที่ให้เสรีภาพในการแก้ไข

ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น

ก. ญี่ปุ่น ระบบตามกฎหมายได้แก่ระบบแยกทรัพย์สิน กฎหมายได้บัญญัติให้มีการแยกทรัพย์สินของภริยาออกจากทรัพย์สินของสามีโดยสมบูรณ์^{๑๘} แต่เปิดโอกาสให้คู่สมรสทำสัญญาก่อนสมรสให้แตกต่างไปจากระบบตามกฎหมายได้ เมื่อเป็นระบบแยกทรัพย์สินก็ต้องเป็นไปตามหลัก คือต้องเฉลี่ยส่วนค่าใช้จ่ายใน

ครอบครัว ซึ่งกฎหมายญี่ปุ่นถือหลักทั่วไป คือการเฉลี่ยค่าใช้จ่ายให้ค้ำจนถึงทรัพย์สิน รายได้และพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบด้วย เช่นค่าใช้จ่ายส่วนตัวและต้องรับภาระ ในการเลี้ยงดูบิดามารดาหรือไม่ มีบุตรจากสามีคนอื่นหรือไม่ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ที่เป็นเรื่องตามปกติ คู่สมรสคนใดคนหนึ่งก่อตั้งถือเป็นหนี้ร่วม แต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง อาจไปแจ้งต่อบุคคลที่สามว่าตนจะไม่รับผิดชอบร่วมด้วยก็ได้ เช่นภริยาเป็นคนใช้จ่าย ฟูมฟัก และไปซื้อของเงินสดหรือเงินเชื่อ อันเป็นการใช้จ่ายเกินฐานะมาเรื่อย ๆ สามีอาจไปบอกแก่ผู้ขายว่าตนจะไม่รับผิดชอบร่วมกับภริยาก็ได้

กฎหมายญี่ปุ่นไม่ได้บัญญัติระบบเผื่อเลือกไว้ (conventional régime) แต่กฎหมายญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้ทำสัญญาก่อนสมรสตกลงให้แตกต่างไปจากระบบตาม กฎหมายได้ แต่ถือหลักว่าถ้าไม่ได้จดทะเบียนแล้ว ย่อมใช้บังคับบุคคลภายนอก รวมทั้งทายาทของคู่สมรสไม่ได้ หลักนี้ก็ตรงกับหลักทั่ว ๆ ไป เช่นประมวลกฎหมาย แพ่งสวีต

ข. เนเชอร์แลนค์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งของเนเชอร์แลนค์ มิได้แยกระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไว้แต่อย่างใด โดยในการสมรสถ้าสามี ภริยามีได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้เป็นประการใดแล้ว ก็ให้ใช้ระบบทรัพย์สินตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ อันเป็นระบบที่ทรัพย์สินมาระคนปนกัน ซึ่งเรียกว่า *communaute* อันได้แก่ระบบสินบริคณห์นั่นเอง

๒. ผู้บัญญัติกฎหมายอาจบัญญัติให้มีระบบตามกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีระบบตามสัญญา (contractual régime) หรือระบบเผื่อเลือก (conventional régime) โดยกฎหมายอาจบัญญัติให้มีหลายระบบ เช่น ๒ ระบบ หรือ ๓ ระบบ (พวกที่กำหนดไว้ ๓ ระบบ ระบบที่ ๓ มักจะเป็นระบบกองทุนของสามี ซึ่งเป็นระบบตามประเพณีมาก่อน) ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกแก่คู่สมรสในการที่จะ ตกลงเลือกระบบทรัพย์สินของตนในการทำการสมรส แทนที่จะต้องมาเขียนเป็น รายละเอียดเหมือนกับการทำสัญญาก่อนสมรส โดยถ้าไม่มีสัญญาก่อนหรือหลังสมรส

เลือกระบบทรัพย์สินไว้เป็นอย่างอื่นก็ใช้ระบบตามกฎหมาย^{๑๕} แต่ระบบทรัพย์สินที่สามีภริยากำหนดขึ้นตามสัญญา ก่อนหรือหลังสมรสนั้น ต้องเป็นระบบที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เลือกเท่านั้น จะกำหนดระบบที่กฎหมายไม่ได้อนุญาตไว้ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเกรงว่าสามีภริยาจะกำหนดระบบทรัพย์สินของตนขึ้นตามความพอใจ อาจจะทำให้ขาดหลักเกณฑ์และมีระบบมากเกินไปจนทำให้บุคคลภายนอกเกิดความยุ่งยากในการติดต่อสัมพันธ์ด้วย แต่ขณะเดียวกันประเทศส่วนใหญ่ที่กำหนดให้มีหลายระบบให้เลือกนี้ แต่ละระบบที่ให้เลือกรักอาจกำหนดหลักเกณฑ์ปลีกย่อยลงไปให้ทำสัญญา ก่อนหรือหลังสมรสแตกต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น

ก. เยอรมัน เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้มีการแก้ไขใหม่ใน ค.ศ. ๑๙๕๓ ในที่นี้จึงขอกดไว้เป็น ๒ ระยะคือ ระยะก่อนมีการแก้ไขใน ค.ศ. ๑๙๕๓ กับหลังจากมีการแก้ไขแล้ว

๑. ก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. ๑๙๕๓ ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาอันเป็นระบบตามกฎหมายได้แก่ระบบสหทรัพย์สิน และมีระบบตามสัญญาหรือระบบเลือกรวม ๔ ระบบ^{๑๖} คือ

- ก. ระบบสินบริคณห์ทั่วไป (general community of goods)
- ข. ระบบสินบริคณห์เฉพาะส่วนสินสมรส (community of income and profits)
- ค. ระบบสินบริคณห์เฉพาะส่วนสังหาริมทรัพย์ (community of movables)
- ง. ระบบแยกทรัพย์สิน (separation of goods)

^{๑๕} J.Ernest Schuster, The Principles of German Civil Law, (London: Oxford at the Clarendon Press, 1907), p. 497.

^{๑๖} Ibid; p. 510.

๒. ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๕๗ ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันใหม่ ได้เปลี่ยนระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาใหม่ โดยมีระบบสินบริคณ์เฉพาะส่วนเพิ่มพูน (Zugewinnngemeinschaft) เป็นระบบตามกฎหมาย^{๑๓} และมีระบบตามสัญญาหรือระบบเมื่อเลือก ๒ ระบบคือ

๑) ระบบแยกทรัพย์สิน

๒) ระบบสินบริคณ์

๓. ฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมีการแก้ไขหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายใน ค.ศ. ๑๙๖๕ จึงใคร่ขอกล่าวถึงระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามหลักกฎหมายฝรั่งเศส เป็น ๒ ระเบียบคือ

(๑) ก่อนมีการแก้ไขใน ค.ศ. ๑๙๖๕

(๒) หลังจากแก้ไขแล้วใน ค.ศ. ๑๙๖๕

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสก่อนมีการแก้ไขใน ค.ศ. ๑๙๖๕ นั้นระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาอันเป็นระบบตามกฎหมายได้แก่ระบบสินบริคณ์ (la communauté) และมีระบบเมื่อเลือก ๓ ระบบ^{๑๔} คือ

(๑) ระบบไม่บริคณ์ (régime sans communauté)

(๒) ระบบแยกทรัพย์สิน (la séparation de biens)

(๓) ระบบทุนสินเคิม (le régime dotal)

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสหลังจากได้มีการแก้ไขในปี ๑๙๖๕

ในปี ๑๙๖๕ ประเทศฝรั่งเศสได้ปฏิรูประบบการสมรสของฝรั่งเศส ซึ่งการปฏิรูปได้เป็นผลขึ้นโดยกฎหมายฉบับลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๑๙๖๕ การ

^{๑๓} ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. ๑๙๕๗ มาตรา ๑๓๖๓.

^{๑๔} ดร.หยุด แสงอุทัย ดร.เสริม วินิจฉัยกุล, กฎหมายเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ, (พิมพ์โรเนียว : ๒๕๑๖), หน้า ๔๖.

ปฏิรูปใดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งไม่แต่เพียงนำเอาสินสมรส ซึ่งประกอบด้วยทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ (community of acquisition) มาใช้เป็นระบบกฎหมายใหม่ แต่ยังคงเลือกเลิกระบบทรัพย์สินกองทุนจากฝ่ายหญิง (régime dotal) ที่ใช้มาเป็นเวลานาน และทิ้งหลักสำคัญที่ไม่ยอมให้เปลี่ยนระบบอีกด้วย ระบบสินสมรส ซึ่งประกอบด้วยสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ (regime of community of movables and acquisition) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายเก่าได้ถูกทดลองมาเป็นระบบตามสัญญา (contractual regime) โดยเพิ่มระบบการร่วมกันหาทรัพย์สิน (regime of participation in acquisitions) ซึ่งเป็นของใหม่ และครั้งหนึ่งเคยถือว่าเป็นระบบกฎหมายใหม่เข้ามาพร้อมกับระบบนี้ ด้วยข้อความในประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสได้เขียนขึ้นใหม่ เพื่อที่จะเน้นกิจการความสามารถที่สมบูรณ์ และเป็นอิสระของหญิงมีสามีและบัญญัติระบบที่เหลือและบังคับ (residuary and obligatory regime) สำหรับคู่สมรส ซึ่งมีทรัพย์สินสมรสเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย

จากการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้น ทำให้คู่สมรสมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาสมรสเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติใด ๆ ในระบบตามกฎหมายตามที่เห็นสมควรได้ ปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับจะเลือกเอาการร่วมกันจัดการสินสมรสโดยวิธีที่เรียกว่า Clause de la main commune หรือระบบทำเพื่ออีกฝ่ายหนึ่งร่วมกัน (system of mutual mantate) กล่าวคือ สามีหรือภริยาอาจจัดการทรัพย์สินรวมได้โดยลำพังซึ่งรวมทั้ง bien réservés ของภริยาคด้วย เช่นเดียวกันคู่สมรสอาจกำหนดให้สามีจัดการทรัพย์สินส่วนตัวของภริยาคด้วยก็ได้

การปฏิรูปโดยยกเลิกระบบแยกทรัพย์สินส่วนตัวของภริยา ซึ่งไม่ค่อยจะได้ใช้กันและระบบไมบริคมท์ เพื่อจะมีให้เป็นที่ยุติเสียแยกบุคคลซึ่งสมรสกันแล้วตามระบบเหล่านี้ ดังนั้น นอกจากการแก้ไขระบบกฎหมายปัจจุบัน ประมวลจึงเสนอให้กำหนดระบบขึ้น ๒ ระบบ คือระบบแยกทรัพย์สิน และระบบการช่วยกันหาทรัพย์สินมา แต่ละระบบมีกฎอยู่พร้อม ซึ่งนำไปใช้ได้ในการตีบทบัญญัติของแต่ละระบบนั้นไม่ขัดกับ

สัญญาสมรส ระบบแยกทรัพย์สินนั้นมีสาระสำคัญส่วนใหญ่คือ แต่ละฝ่ายเป็นอิสระ จากกันยังคงเป็นเจ้าของ เป็นผู้รับประโยชน์เป็นผู้จัดการในทรัพย์สินส่วนของตน ปัจจุบันได้นำเอาระบบการช่วยกันหาทรัพย์สิน (regime of participation) มาใช้ แต่มีใช้ในฐานะเป็นระบบตามกฎหมาย แต่เป็นระบบตามสัญญา ผลอันนี้ได้สรุปไว้เป็น อย่างดีแล้วในมาตรา ๑๕๖๘

"เมื่อคู่สมรสใดแสดงเจตนาว่าตนได้สมรสตามระบบช่วยกันหาทรัพย์สิน สามีหรือภริยาต่างก็ยังคงมีอำนาจจัดการใช้สอยและจำหน่ายโดยเสรี ซึ่งทรัพย์สิน ของตน ทั้งนี้โดยไม่มีการแยกว่าเป็นทรัพย์สินซึ่งตนเป็นเจ้าของในขณะที่ทำการสมรส และซึ่งได้มาภายหลังโดยการรับมรดก รับการให้หรือซื้อมาในระหว่างการสมรส ระบบนี้มีผลเสมือนหนึ่งคู่สมรสใดสมรสกันตามระบบแยกทรัพย์สิน เมื่อเลิกระบบนี้ สามีหรือภริยามีสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งครึ่งหนึ่งของมูลค่าของทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ สุทธิ ซึ่งมีอยู่ในทรัพย์สินที่เป็นมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง และประเมินราคาเป็น สองเท่าของทรัพย์สินที่เป็นมรดกเดิมและทรัพย์สินที่เป็นมรดกในระยะสุดท้าย"

ปัจจุบันผลดีของระบบนี้อาจจะมีน้อยลงเมื่อระบบตามกฎหมายยอมให้ ภริยาจัดการทรัพย์สินของตนได้ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับทัศนคติของโนตารี (notaries) ที่มีต่อระบบใหม่

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปนี้ ดูเหมือนจะได้แก่การทิ้งหลัก ที่ว่า จะเปลี่ยนแปลงระบบสมรสมิได้ หลักนี้รู้สึกว่าจะเกินไปในสมัยที่ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรืออาชีพของคู่สมรสอาจเปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่สมรสกันไปแล้วสอง สามปี ซึ่งจำเป็นต้องยอมให้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับปรุงให้เข้ากับภาวะแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไป

ระบบที่รับไว้คือระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีศาลควบคุม ภายใน สองปีแรกของการสมรสจะไม่มีการอนุญาตให้เปลี่ยนแปลง หลังจากนั้นคู่สมรสอาจ ตกลงกันแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงระบบใดโดยสิ้นเชิง และให้ทำได้ไม่ว่าระบบเดิม

ของคนเป็นระบบตามกฎหมายหรือระบบตามสัญญา แต่การเปลี่ยนแปลงต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของครอบครัว และการกระทำของโนตารี ซึ่งรวมอยู่ในการเปลี่ยนแปลงจะต้องเสนอให้ศาลอนุมัติด้วย

จากการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดระบบตามกฎหมายขึ้น ซึ่งได้แก่ ระบบสินบริคณ์ และมีระบบเพื่อเลือกหรือระบบตามสัญญา ๓ ระบบคือ

- ๑. ระบบสินบริคณ์ตามกฎหมาย
- ๒. ระบบแยกทรัพย์สิน
- ๓. ระบบแบ่งปันผลประโยชน์ (หนักไปในทางระบบสินบริคณ์ ข้อแตกต่างคือต่างคนต่างมีอำนาจจัดการ)

ผู้วิจารณ์ที่มีความรู้กล่าวว่า ระบบกฎหมายใหม่เป็นการหลอกลวง แม้จะอธิบายว่าเป็นระบบสินบริคณ์ แต่ในสาระสำคัญแล้วเป็นระบบแยกทรัพย์สิน เพราะชายหญิงที่สมรสตามระบบสินบริคณ์ย่อมจะต้องคิดว่าอย่างน้อยจะต้องนำรายได้อะไรมา รวมกันเป็นกองกลาง แม้ว่าจะได้กำหนดให้แยกสินทรัพย์ที่ตนมีอยู่ในปัจจุบันกับสินทรัพย์ที่จะได้รับมรดกก็ตามที่ แต่การปฏิรูปยอมให้สามีหรือภริยามีอิสระในการใช้จ่ายเงินที่หามาได้เพียงแต่บังคับให้ต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายของครอบครัวอย่าง เดียว เฉพาะรายได้อะไรที่สามีหรือภริยาตกลงใจออมไว้ไม่ใช้จ่ายจึงตกเป็นสินสมรส

ค. สวิส ระบบตามกฎหมายได้แก่ระบบสหทรัพย์ (union of property)

มาตรา ๑๙๘ บัญญัติว่า ถ้าคู่สมรสไม่มีสัญญา (ก่อน) สมรส (ทำก่อนก็ได้ หลังสมรสก็ได้) ให้ใช้ระบบอื่น หรือถ้าไม่ถูกบังคับให้ใช้ระบบทรัพย์สินพิเศษ (ระบบแยกทรัพย์สินในกรณีบุคคลล้มละลายทำการสมรส (มาตรา ๑๘๒) แล้วทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาจะอยู่ภายใต้ระบบสหทรัพย์ และมาตรา ๑๙๘ บัญญัติว่า ทรัพย์สินทุกชนิดจะถือเป็นกองทรัพย์สินในระบบสหทรัพย์ (matrimonial property) ยกเว้นสินส่วนตัว

ระบบตามสัญญาหรือระบบเพื่อเลือกมี ๒ ระบบคือ ระบบสินบริคณ์ (community property system) และระบบแยกทรัพย์สิน (separate estate

system) ระบบเพื่อเลือกระบบที่หนึ่งเป็นระบบสินบริคณห์ชนิด universal กองทรัพย์สินบริคณห์ที่ประกอบด้วยทรัพย์สินทุกชนิด และรายได้ (revenue) ทุกอย่างของสามีและภริยามาตรา ๒๑๕ วรรค ๒ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า สามีภริยาเป็นเจ้าของรวมชนิดที่แบ่งแยกไม่ได้ (indivisible) ทั้งสามีและภริยาจะจำหน่ายส่วนของตนไม่ได้ และในวรรค ๓ ได้บัญญัติให้นำสืบไว้ว่า ถ้าสามีหรือภริยาอ้างว่าทรัพย์สินใดไม่ได้อยู่ใน " กองสินบริคณห์ " ผู้นั้นตองนำสืบ สำหรับระบบแยกทรัพย์สินในความหมายหนึ่งนั้น เป็นระบบเพื่อเลือก และอีกทางหนึ่งเป็นการใช้ระบบแยกทรัพย์สินในฐานะที่เป็นวิธีการคุ้มครองสิทธิของภริยาและเจ้าหนี้ ซึ่งอาจเป็นการแยกโดยผลของกฎหมายหรือโดยคำสั่งศาล

ง. จีน ระบบตามกฎหมายได้แก่ระบบสหทรัพย์สิน (union of property) ทรัพย์สินที่เป็นสหทรัพย์สินได้แก่สินเดิม (คือทรัพย์สินที่คู่สมรสมีอยู่ในขณะสมรส) และสินสมรส (คือทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสยกเว้นสินส่วนตัวของภริยา)

หลักการของระบบสหทรัพย์สินมีพื้นฐานอันชัดเจน กล่าวคือ สินเดิมและทรัพย์สินที่ภริยาได้มาในระหว่างสมรสยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยา (มาตรา ๑๐๑๗) ดอกผลของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของสามี (มาตรา ๑๐๑๗) สามีมีสิทธิใช้และเก็บรวบรวม (มาตรา ๑๐๑๘) สามีเป็นผู้จัดการทรัพย์สินที่เป็นสหทรัพย์สิน และเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพย์สิน (มาตรา ๑๐๑๘)

กฎหมายจีนมีระบบตามสัญญาหรือระบบเพื่อเลือกอยู่ ๓ ระบบ ^{๑๘} คือ

๑. ระบบสินบริคณห์ (joint property system)
๒. ระบบเอกทรัพย์สิน (unified property system)

๓. ระบบแยกทรัพย์สิน (separate property system) ระบบแยกทรัพย์สินของจีนเหมือนกับของสวิส กล่าวคือ เป็นระบบสำหรับเผื่อเลือก และเป็นวิธีการเฉพาะสำหรับแก้ปัญหาในกรณีพิเศษ ซึ่งในกรณีหลังนี้ การใช้ระบบแยกทรัพย์สินอาจเป็นไปได้โดยผลของกฎหมายหรือโดยคำสั่งศาล (ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๐๐๘ ถึง ๑๐๑๑) ๒๐

๓. ไม่มีระบบตามกฎหมายเลย มีแต่ระบบตามสัญญา หรือระบบเผื่อเลือกแต่อย่างเดียว ระบบนี้มีผู้เสนอความเห็นมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะไม่สะดวก ในทางปฏิบัติการใช้ระบบนี้จะเป็นการเตือนให้คู่สมรสระมัดระวังผลประโยชน์ของตนก่อนเข้าทำการสมรส คือต้องทำสัญญาก่อนสมรส หรือมิฉะนั้นก็ตกลงเลือกระบบทรัพย์สินของตนในขณะทำการสมรสเป็นการบังคับให้เลือก โดยนายทะเบียนจะทำการสอบถามในขณะทำการสมรส ส่วนวิธีตกลงอาจแตกต่างในรายละเอียด เช่นร่างกฎหมายของบราซิลเคยเสนอระบบเผื่อเลือกไว้ ๔ ระบบ ๒๑ คือ

๑. ระบบสินบริคค์ทั่วไป
๒. ระบบสินบริคค์เฉพาะส่วนเพิ่มพูน
๓. ระบบกองทุนของสามี
๔. ระบบแยกทรัพย์สิน

ผู้เสนอความคิดเช่นนี้เห็นว่าการใช้ระบบตามสัญญาแต่อย่างเดียวจะเป็นการเตือนให้คู่สมรสระมัดระวังผลประโยชน์ของตนก่อนทำการสมรส แต่อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ไม่ได้รับการยอมรับและได้ถูกแก้ไขให้มีระบบตามกฎหมายขึ้นด้วย

๒๐. ไต้เอียนฮุย, เรื่องเคิม, หน้า ๑๒๖.

๒๑. M.A.Ceolho Rodrigues, Projet de Code Brésilien Rédigé,

นอกจากนี้ได้เคยมีผู้เสนอให้แกกฎหมายในอิตาลีและฝรั่งเศสให้เป็นไปตามแนวที่ไม่มีการระบบตามกฎหมาย แต่ไม่เป็นที่ยอมรับ

ถ้าหากจะพิจารณาคูตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า ระบบทรัพย์สินที่ซับซ้อนมากได้แก่ระบบสินบริคณฑ์ เช่นฝรั่งเศส เบลเยียม ฮอลแลนด์ สเปน ปอร์ตุเกส นอร์เวย์ เดนมาร์ก สวีเดน ฟินแลนด์ สวิต เม็กซิโก ระบบแยกทรัพย์สิน เช่นอังกฤษ อิตาลี รัสเซีย รุมาเนีย ญี่ปุ่น และระบบสหทรัพย์สิน เช่นจีน เยอรมัน สวิต ส่วนระบบ dotal ซึ่งเป็นระบบที่เกิดจากจารีตประเพณีสมัยโบราณนั้น กฎหมายบางประเทศยังยอมรับบังคับไว้ในฐานะที่เป็นระบบตามกฎหมายจารีตประเพณี เช่นในอเมริกาใต้บางประเทศ และถ้าหากพิจารณาคูตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ระบบที่สามมีพื้นฐานของภริยาไม่มีที่ใช้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดที่ใช้ระบบใดระบบหนึ่งแต่เพียงระบบเดียว

๑.๖ ระบบทรัพย์สินและทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายไทย

๑.๖.๑ ประวัติและความเป็นมาของทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของแต่ละประเทศมีลักษณะแตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยอาศัยหลักศาสนาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ

สำหรับประเทศไทยก็มีกฎหมายดังกล่าวนี้มาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อของ "กฎหมายลักษณะตัวเมีย" ในปัจจุบันนี้เรื่องตัวเมียได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ๒๒

๒๒
แต่ก่อนเราใช้คำว่า "กฎหมายตัวเมีย" แต่นักนิติศาสตร์สมัยใหม่เห็นว่าถ้อยคำนี้แคบไป เพราะในกฎหมายตัวเมียมีตัวบทกล่าวถึงเรื่องบิดากับบุตรเด็กกับผู้ปกครองอยู่ด้วย ในภายหลังจึงได้ใช้คำว่า "กฎหมายครอบครัว".

กฎหมายฉัวเมียไค้บัญญัติขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้า
อู่ทอง) ^{๒๓} พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาไว้
๒ คราว คือเมื่อพุทธศักราช ๑๙๐๔ (จุลศักราช ๙๒๓) หรือประมาณ ๖๐๐ ปีเศษ
มานี้ ได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการฉัวเมียและต่อมาอีก ๑ ปี เมื่อ พ.ศ.
๑๙๐๕ (จุลศักราช ๙๒๔) ก็ได้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมว่าด้วยการแบ่งปันสินบริคณฑ์
ระหว่างฉัวเมียเมื่อจะหย่าขาดกัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากคดีฟ้องหย่า
ระหว่างขุนไกรนารายณ์กับแม่นางเกิด

ตอจากนั้นประมาณ ๔๐๐ ปีเศษ ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
คือเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๙ (จุลศักราช ๑๑๖๖) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
เจ้าหน้าที่ทำการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายเก่าทั้งหมดที่มีมาแต่ครั้งกรุง
ศรีอยุธยาทั้งหมด แล้วประมวลขึ้นใหม่ ในเรื่องฉัวเมียไค้มีพระราชปรารภถึง
ประเพณีทำหนังสือบริคณฑ์และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราบทบัญญัติว่าด้วย
วิธีแบ่งสินเคิมและสินสมรสเมื่อฉัวเมียหย่ากันโดยไม่มีหนังสือบริคณฑ์ และตราบทบัญญัติ
ว่าด้วยอำนาจอิสระของบิดามารดาผู้ปกครองหญิง บทบัญญัติทั้งหลายดังกล่าวรวมกัน
เรียกว่า กฎหมายลักษณะฉัวเมีย ^{๒๔}

นอกจากกฎหมายลักษณะฉัวเมียอันเป็นหลักสำคัญในกฎหมายเก่าแล้ว
ยังมีบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวด้วยฉัวเมียกระจัดกระจายอยู่ในลักษณะอื่นอีก เช่นลักษณะ
เบ็ดเสร็จ ลักษณะลักพา ลักษณะกัณฑ์ ลักษณะมรดก ลักษณะศักดินาทหารหัวเมือง
 เป็นต้น ^{๒๕} นอกจากนี้ ยังมีประกาศพระบรมราชโองการและที่เป็นพระบรมราช
วินิจฉัยในคดีต่าง ๆ อีก ซึ่งในเวลานั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย

^{๒๓} ศรี มลิลดา, คำบรรยายวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย
ครอบครัว, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๑๖), หน้า ๑

^{๒๔} พระยาพาลงกูรธรรมพิชัย, คำสอนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย
ครอบครัวและมรดกชั้นปริญญาตรี, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๔๙๙), หน้า ๒

^{๒๕} ศรี มลิลดา, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

แม้ตามกฎหมายเก่าจะมีบทบัญญัติในเรื่องฉ้อโกง ซึ่งพอจะใช้ได้โดยมาก
ก็ดี แต่ปรากฏว่าผู้รักษาระชาชนบัญญัติครั้งกระโน้น ซึ่งได้แก่ผู้ชำระความได้หยิบยก
บทกฎหมายมาใช้ผิดละเอี้ยนไป ซึ่งน่าจะเป็นด้วยกฎหมายในครั้งกระโน้นไม่
แพร่หลายอย่างหนึ่ง คือไม่ได้พิมพ์จำหน่ายให้รู้ทั่วถึงเหมือนปัจจุบัน และอีกอย่าง
หนึ่งคือความรู้ความชำนาญของผู้ใช้กฎหมายในครั้งนั้นไม่ได้ยกกฎหมายใกล้เคียง
เข้าเทียบจึงทำให้การแปลบทกฎหมายในการชำระคดีสันนิษฐานผิดเพี้ยนบ่อย ๆ เหตุที่
แก้ไขเรื่องนี้ราษฎรผู้ซึ่งไม่ได้รับความยุติธรรมได้ทำฎีกาทูลเกล้าถวายต่อพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นผู้พระราชทานกำเนิดแห่งความยุติธรรม พระเจ้าอยู่หัว
มักทรงสั่งในฎีกาเหล่านั้น เมื่อทรงสั่งไปอย่างใดต้องถือเสมือนกฎหมาย บางคราว
ก็ทรงตั้งคนออกไปชำระอรรถคดีพิพาท แล้วให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรง
ตัดสินเป็นแบบอย่าง ซึ่งถือเสมือนเป็นกฎหมายได้ต่อไป แต่เพราะในกาลโบราณ
ไม่ได้เก็บรวบรวมบันทึกเรื่องเหล่านี้ไว้ให้ตั้งสูญหายไปบ้าง นอกจากกฎหมายซึ่ง
รวบรวมไว้ดังกล่าวแล้ว ก็คนไม่พบข้อความที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสั่งในฎีกานั้น
จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ได้มีการ
ประกาศพระราชบัญญัติในเรื่องฉ้อโกงอีกหลายฉบับ ซึ่งโดยมากมักจะเกิดเป็นคดีขึ้น
และไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงที่จะไขบังคับคดี หรือเพื่อความยุติธรรม จึงได้ทรง
วินิจฉัยเป็นบันทึกรฐานเพื่อจะไขบังคับสำหรับคดีต่อ ๆ ไป ^{๒๖} และในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ ได้มีการรวบรวมเรื่องที่ทรงสั่งอันเกี่ยว
ด้วยข้อกฎหมายไว้ แล้วมีผู้พิมพ์จำหน่ายเรียกว่าประกาศหรือกฎหมายรัชกาลที่ ๔ ^{๒๗}

ต่อมาได้มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ขึ้น ซึ่ง
ปรากฏในคำอธิบายประกอบร่างกฎหมายว่าด้วยครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ
ลักษณะแห่งท้องถิ่น ในเรื่องครอบครัวประเทศหนึ่ง ๆ ก็มีประเพณีของตนเอง

^{๒๖} กิริ มลิลดา, เรื่องเดิม, หน้า ๒

^{๒๗} พระยาพลางกูรธรรมพิจัย, เรื่องเดิม, หน้า ๓

ข้อนี้ทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ คอนข้างจะแตกต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพก่อน ๆ ซึ่งมีหลักกฎหมายคล้ายคลึงกับของประเทศอื่น ๆ ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ นี้ ปรากฏตามร่างว่าร่างขึ้นโดยอาศัยเทียบเคียงกฎหมายลักษณะฉ้อฉลและหลักกฎหมายต่างประเทศเช่นกฎหมายเยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส สวิต ญี่ปุ่น และบราซิล เป็นต้น คือเลือกเอาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เห็นว่าเหมาะสมมาประกอบการร่าง^{๒๘} แต่ก็ยังคงยึดถือประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่มีมาแต่เดิมอยู่เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากกฎหมายครอบครัวเป็นกฎหมายประเพณีของไทย ประเพณีตายยาก อิทธิพลของกฎหมายตะวันตกจึงแทรกซึมเข้ามาได้ไม่มากนัก หลักการที่เป็นแก่นในกฎหมายฉ้อฉลเดิมของไทยในกฎหมายจึงตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน^{๒๙}

เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ แล้ว กฎหมายลักษณะฉ้อฉลก็ถูกยกเลิกไปตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๕ เป็นต้นมา^{๓๐} การสมรส ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสิทธิหน้าที่บางประการที่กฎหมายใหม่ได้บัญญัติไว้ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากกฎหมายเก่าบางประการ ถ้าจะใช้กฎหมายใหม่บังคับถึงการสมรสที่มีมาก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จะทำให้ฐานะของบุคคลที่มาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นการกระทบกระเทือนทางจิตใจ และเกิดความยุ่งยากขึ้นมาได้ เช่นชายหญิงที่แต่งงานอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามกฎหมายเก่า

^{๒๘} สอาด นาวิเจริญ, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (พระนคร : โรงพิมพ์การพิมพ์ชนบุรี, ๒๕๐๔), หน้า ๑๐.

^{๒๙} ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, "กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา", คุณพาท, (เล่ม ๖ : ๒๕๑๐), หน้า ๕๘.

^{๓๐} พระวรภักดิ์พิบูลย์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔), หน้า ๔๔.

ไม่มีการจดทะเบียนสมรส แต่กฎหมายใหม่บังคับว่าต้องจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย
 เกาชายมีภริยาได้หลายคน แต่ตามกฎหมายใหม่บัญญัติให้ชายมีภริยาได้คนเดียว
 เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิหรือศักดิ์สิทธิ์ที่บุคคลได้มีมาแต่เดิม ในทาง
 นโยบายไม่พึงประสงค์ให้เป็นเช่นนั้น คงพยายามจะรักษารูปร่างเดิมไว้ คือให้มี
 สิทธิและหน้าที่อยู่ต่อไปตามนั้น ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕
 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๓ มาตรา ๔ จึงใ้บัญญัติว่า
 "บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

๑. การสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และทั้ง
 สัมพันธในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสนั้น ๆ

๒. การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตร
 บุณธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และสิทธิหรือหน้าที่อันเกิดแก่การ
 นั้น ๆ"

แม้กฎหมายลักษณะฝ่าฝืนถูกยกเลิกไปแล้ว แต่พระราชบัญญัติให้ใช้
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ มาตรา ๔ มีข้อยุติบัญญัติว่า บทบัญญัติใน
 บรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการสมรส ซึ่งมิได้อยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้
 และความสัมพันธในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสนั้น ๆ และอื่น ๆ อีก

อนึ่ง เนื่องจากได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๓ มาตรา ๒๔ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่าชายและหญิงมีสิทธิ
 เท่าเทียมกัน ทำให้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งใช้
 บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 พุทธศักราช ๒๔๙๓ เป็นอันถูกยกเลิกไป และให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๔ แทนบทบัญญัติที่บัญญัติขึ้น
 ใหม่ไม่กระทบกระเทือนถึงบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ
 ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๙๓
 ซึ่งเป็นการรับรองมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕

ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งทั้งสองมาตราดังกล่าว เป็นบทบัญญัติรับรองการสมรส และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีมาก่อนการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พ.ศ. ๒๔๗๗) ให้ยังคงใช้บังคับอยู่ต่อไป และในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่นี้ ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า "บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้ปกครอง การเป็นผู้ดูแลหรือผู้พิทักษ์ และการรับบุตรบุญธรรมที่ได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้" มาตรานี้เป็นบทรับรองความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้ปกครอง การเป็นผู้ดูแลหรือผู้พิทักษ์ และการรับบุตรบุญธรรมที่ได้มีมาแล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ ทั้งนี้เพราะเงื่อนไขแห่งการหมั้น เงื่อนไขแห่งการสมรส เงื่อนไขและแบบพิธีของสัญญาก่อนสมรส ฯลฯ ที่ได้บัญญัติขึ้นใหม่ได้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม ฉะนั้น เพื่อขจัดปัญหาข้อสงสัยที่ว่า การหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส ฯลฯ ที่มีมาก่อนนั้น จะยังคงสมบูรณ์เพียงใด จึงได้มีบทบัญญัติมาตรา ๕ นี้ขึ้นรับรองไว้ให้ชัดเจน และในเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสนั้น มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้บัญญัติว่า "การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส ซึ่งสัญญาก่อนสมรสนั้นได้ทำขึ้นไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้กระทำได้โดยคู่สมรสนำหนังสือสัญญาก่อนสมรสพร้อมด้วยข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไปยื่นต่อนายทะเบียนสมรส ณ ห้องที่ที่ตนทำการสมรส และให้นายทะเบียนสมรสจัดการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส และแนบหนังสือสัญญาก่อนสมรส พร้อมด้วยข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไว้ท้ายทะเบียนสมรสด้วย"

การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลตามเงื่อนไขและกรณีทีระบุไว้ในมาตรา ๑๔๖๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้" โดยที่มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติรับรองความสมบูรณ์ของ "สัญญาก่อนสมรส" ที่ได้กระทำกันไว้ก่อนวันขึ้นทะเบียนสมรส และเนื่องจาก "แบบพิธี" ของสัญญาก่อนสมรสตามบทบัญญัติใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยได้กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสัญญาก่อนสมรสไว้โน้ตทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส จึงควรให้คู่สมรสทำหนังสือสัญญาก่อนสมรส พร้อมด้วยข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไปยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

ส่วนในเรื่องอำนาจจัดการสินบริคณฑ์และสินเดิมนั้น มาตรา ๗, ๘ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้บัญญัติไว้ดังนี้ มาตรา ๗ บัญญัติว่า "บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจจัดการสินบริคณฑ์ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มีอยู่แล้วในวันขึ้นบังคับใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ แต่ให้ถือว่าสินเดิมนั้นตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมของฝ่ายใดเป็นสินส่วนตัวตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ของฝ่ายนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดเป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์แต่ฝ่ายเดียว ให้ถือว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งใดยินยอมให้คู่สมรสฝ่ายนั้นจัดการสินสมรสและสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งของตนด้วย

ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดประสงค์จะใช้อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งที่เป็นส่วนของตน ถ้าคู่สมรสนั้นมีได้เป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์ให้แจ้งให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดการแบ่งสินส่วนตัวดังกล่าวที่อยู่ในสภาพ

ที่แบ่งได้ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์จะจัดการ แต่ถาสินส่วนตัวนั้นไม่อยู่ในสภาพที่แบ่งได้ให้ ทั้งสองฝ่ายจัดการร่วมกัน"

มาตรา ๘ บัญญัติว่า "บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการจัดการสินเดิมที่เปลี่ยนเป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๗ ซึ่งได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ"

ฉะนั้น เพื่อที่จะทราบพื้นฐานที่มาของกฎหมายในเรื่อง "ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา" ควรจะได้อภิปรายเปรียบเทียบบทบัญญัติเรื่อง "ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนมีการแก้ไขปรับปรุง และที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว กับบทบัญญัติเรื่อง "ทรัพย์สินระหว่างผู้เมีย" ตามกฎหมายเก่าว่ามีความแตกต่างกันประการใดบ้าง

๑.๖.๒ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายลักษณะผู้เมีย พ.ศ.

๑๙๐๔

ในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้คำว่า "ทรัพย์สินระหว่างผู้เมีย" นั้นได้จัดแบ่งไว้เป็นประเภทดังนี้คือ

๑. สินเดิม คือทรัพย์สินซึ่งจะเป็นของชายก็ดี หญิงก็ดี ซึ่งได้มีมาก่อนที่ได้เป็นผู้เมียกัน ได้นำมาใช้ร่วมกันระหว่างที่เป็นผู้เมียกัน เช่นวัว ควาย ช้าง ม้า ข้าทาส ที่บ้าน ที่ไร่ ที่นา เรือ เกวียน เป็นต้น คำว่า "สินเดิม" นี้ก็มีนัยอันเดียวกับที่เรียกว่า "ทุน" นั่นเอง ^{๓๑} สินเดิมจะเป็นทรัพย์สินเล็กน้อยเท่าใดก็ตาม แต่จะต้องเป็นทุนได้ในการที่จะอยู่กันด้วยกัน ตามที่คนธรรมดาเข้าใจกันนั้น ดูเหมือนจะถือว่าทรัพย์สินที่ฝ่ายชายหญิงใดเอามากองหรือบุตรรับรองว่าจะให้เป็นทุนกันเท่านั้น เท่านั้น ในเวลาแต่งงานจึงเรียกว่าทุน แต่ทรัพย์สินเล็กน้อยซึ่งได้ติดตัวหญิงชายมา

^{๓๑} หลวงพิศลยสารนิติ, ลักษณะผู้เมียกับลักษณะมรดกโดยย่อ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๔๕๖), หน้า ๑๘

เช่นเสื้อผ้า ธรรมดาหาได้เรียกว่ามีสินเดิมไม่ เพราะไม่อาจจะเป็นทุนได้ เรือนหอ ก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินซึ่งมีขึ้นก่อนเวลาแต่งงาน จึงถือได้ว่าเป็นสินเดิมเช่นกัน

ตามกฎหมายเก่านั้น รวม "ทุน หรืออีกนัยหนึ่ง "ทรัพย์สิน" ที่บิดามารดา ยกให้แก่ฝ่ายชายหรือหญิงใน "วันมีแขก" เข้าในประเภทสินเดิม^{๓๒} คงจะเห็น ได้ในกฎหมายลักษณะตัวเมียบทที่ ๓๒ กล่าวไว้ว่า ทรัพย์สินที่บิดามารดาฝ่ายชายหรือ ฝ่ายหญิงให้แก่ชายหรือหญิงในวันมีแขก (คือในวันแต่งงาน) ถือว่าเป็นสินเดิมของ ฝ่ายนั้น ปัญหาจึงมีว่า ถ้าผู้ใหญ่ให้ที่ดินอันมีโฉนดแผนที่แล้ว หรือที่ดินมือเปล่าซึ่ง ไม่มีหนังสือสำคัญ โดยเอาโฉนดมากองเป็นทุนหรือพูดกันว่าให้ที่ดินมือเปล่า นั้นเป็นทุน เช่นนี้ในเวลาที่ยกหญิงเป็นตัวเมียกันจะถือว่าผู้รับให้คือฝ่ายชาย หรือ หญิงแล้วแต่กรณีนั้นจะไ้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นหรือไม่

หลักมืออยู่ว่าผู้รับให้ในวันแต่งงานนั้นยังต้องรับกรรมสิทธิ์แห่งการให้ตาม กฎหมายจึงจะถือว่าได้กรรมสิทธิ์ ซึ่งที่ดินที่ให้เป็นสินเดิม กล่าวคือที่ดินซึ่งมีโฉนด แผนที่แล้ว ต้องมีการจดทะเบียนโอนโฉนดกัน และที่ดินมือเปล่าผู้รับให้ต้องเข้า ครอบครองที่ดินนั้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องเช่นนี้คือ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๗/๒๔๕๖ ในการแต่งงานบิดาฝ่ายหญิง เอาโฉนดอย่างใหม่ (โฉนดแผนที่) ออกกองเป็นทุนฝ่ายหญิง โฉนดนั้นหาเป็นทุน ฝ่ายหญิงไม่ เพราะการที่บิดาเอาโฉนดมากองเป็นทุนเท่ากับยกที่ดินให้แก่ลูกสาว เมื่อไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วที่ดินนั้นย่อมไม่เป็นสิทธิแก่ลูกสาว

^{๓๒}

ทองเปลว ชลภูมิ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ ๒๔๗๘), หน้า ๑๔๔.

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๕/๒๕๓๐ บิดาเอาใบจองที่ดินเป็นกองทุน ให้แก่บุตรในวันแต่งงาน แต่หาได้มอบให้บุตรปกครองไม่ เมื่อเจ้าพนักงานรังวัด ออกโฉนดที่ดินชื่อคนในโฉนดเป็นเจ้าของ และปกครองตลอดมาดังนี้ บุตรหาได้ที่ดินเป็นสิทธิไม่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑/๒๕๖๘ บิดาฝ่ายหญิงยกที่ดินไม่มีโฉนด ให้เป็นทุนแก่ฝ่ายหญิงในระหว่างคู่เวรเมียอยู่กินด้วยกัน เจ้าพนักงานได้ออกโฉนด แฉนที่ดินชื่อสามีภริยาในโฉนดด้วยกัน เวลาหย่า ทานว่าที่ดินต้องเป็นสินเดิมของ หญิง

ตามธรรมเนียมโบราณการที่จะกำหนดว่าอะไร เป็นสินเดิมนั้น ต้องทำเป็น หนังสือระบรายละเอียดไว้ หนังสือนั้นเรียกว่า "บริคณฑ์" ถ้าฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่าย ไม่มีบริคณฑ์ไว้แล้ว ต้องถือว่าฝ่ายนั้นหรือคนนั้นไม่มีสินเดิม ต่อมาความนิยมทำหนังสือ บริคณฑ์ค่อยจืดจางไป คู่เวรเมียชั้นหลังหาใครทำบริคณฑ์ไว้เป็นหลักฐานไม่ ในปี จ.ศ. ๑๑๖๖ จึงได้แก้กฎหมายใหม่ ยอมให้สืบพยานบุคคลได้ว่าใครมีสินเดิม หรือไม่

สินเดิมที่เอามาบริคณฑ์นั้น เป็นสินเดิมของฝ่ายใดฝ่ายนั้นมีอำนาจยก สินเดิมของตนให้แก่คนอื่นได้ โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ยินยอม ภายหลังจะมีสินสมรส ขึ้นก็ดี ไม่ต้องเอาสินสมรสใช้สินเดิมคงกฎหมายลักษณะคู่เวรเมียบทที่ ๓๒ กล่าวไว้คือ "ฝ่ายใดเอาสินเดิมตนให้ลูกหลานพี่น้องพ้องพันธุของตนไป อย่าเอาสินสมรสใช้ เดิมเลย" ^{๓๓}

ในกรณีที่มีภริยาเอาสินเดิมของตนให้แก่ใครไปโดยทั้งสองฝ่ายรู้เห็นยินยอมด้วยแล้ว ก็นับว่าเป็นประโยชน์ในระหว่างทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดเอาสินเดิม

^{๓๓} พระยาพิชารณาปฤชามาตย์, คำอธิบายลักษณะคู่เวรเมีย, (พระนคร : โรงพิมพ์พิศาลบรรณินิธิ ๒๕๖๑), หน้า ๓๐ - ๓๑

ของตนไปขายในเวลาที่อยู่กันด้วยกัน โดยไม่ปรากฏว่าเป็นการสมยอมหรือใญ่ญาติของ
 ตนไป หรือเอาไปบำเรอชู้ ฟังว่าขายไปเพื่อจะเลี้ยงดูกัน ทองเอาสินสมรสใช้สินเดิม
 กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๖/๒๔๕๖ ซึ่งได้ความว่าที่ดินเป็นสินเดิมของเมีย เมียมีอำนาจ
 ขายที่ดินนั้นได้ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๗/๒๔๕๕ เมียขายสินเดิมของตนเสียใน
 ระหว่างอยู่กันด้วยกัน แต่ไม่ปรากฏว่าขายในการบำเรอชู้หรือให้ญาติของฝ่ายเมีย
 ไป ฟังว่าขายเพื่อเลี้ยงดูกัน เวลาหย่ากันต้องหักสินสมรสใช้สินเดิมที่ขาดเสียก่อน

๒. สินสมรส คือทรัพย์สินหรือเงินตราซึ่งตัวเมียได้มีขึ้นในเวลาที่ได้อยู่กัน
 ด้วยกัน จะได้อมาโดยทางใดก็ตาม ทรัพย์สินนั้นต้องเป็นสินสมรสทั้งสิ้น ดังกฎหมาย
 ลักษณะตัวเมียบทที่ ๗๒ กล่าวไว้ว่า "...อนึ่งบิการมารดา ฟินอง ลูกหลาน หญิงก็ดี
 ชายก็ดี แลเขาลมตายไซ้ ชายได้สิ่งสินมากน้อยเท่าไรก็ดี ท่านว่าเขาตัวเมียได้
 ควบคุมเขาให้เอาเป็นสินสมรส แม้บิการมารดาหญิงให้สิ่งสินแก่หญิงก็ดี แม้บิการมารดา
 ชายให้แก่ชายก็ดี เมื่อวันฉีกให้เอาเป็นเงิน ถ้าให้เมื่ออยู่เป็นตัวเมียกันแล้ว ให้
 เอาเป็นสมรส อนึ่ง สินที่นอน แลเหล่าเขาของกินเลี้ยง ผู้เขาผู้แก้วนั้นมีแขกมีฟังจะ
 เอาแก่กัน ถ้าจะหย่ากันก็ดี ตายจากกันก็ดี ท่านให้ยกเสีย"

และในบทที่ ๖๔ กฎหมายลักษณะตัวเมียได้กล่าวไว้อีกว่า "ชายหญิงก็ดี....
 ได้รับภรรยา ไรนา อกร เมื่อเขาตัวเมียยังอยู่ด้วยกันไซ้ให้เอาเป็นสมรส"

"....มรดกที่ได้รับจากญาติฝ่ายตัวก็ดี ฝ่ายเมียก็ดี หรือทรัพย์สินที่ได้รับ
 พระราชทานก็ดี ถ้าได้ในระหว่างเมื่ออยู่กันเป็นตัวเมียกัน เป็นสมรส ท่านว่าเขา
 ตัวเมียได้ควบคุมเขา"

"....ทาน เกมของฝ่ายตัวก็ดี เมียก็ดี เกิดบุตร เมื่อเขาอยู่กันด้วยกันแล้ว
 ตัวทาน เป็นสินเดิมลูกทานนั้นเป็นสมรส"

เมื่อพิจารณากฎหมายเหล่านี้แล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายเก่ามิได้มีข้อยกเว้น
 ประการใดเลย ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างเป็นสามีภริยากันแล้วก็นับว่าเป็นสิน
 สมรสทั้งสิ้น แม้จะเป็นดอกผลของสินเดิมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม ก็ถือว่าเป็นสิน

สมรส ^{๓๕} เช่น ด้วให้คนกู้เงินไป ๔,๐๐๐ บาท ก่อนเวลาที่ด้เป็นด้วเมียกัน เห็น
ได้ด้ว่าเงิน ๔,๐๐๐ บาทนี้ เป็นสินเดิมของด้ ครันได้เป็นด้วเมียกันแล้ว ลูกหนี้ส่ง
คอกเบียในต้นเงินกู้ันเกินละ ๕๐ บาทเสมอมา คอกเบียันนั้นจะ เกิดจากต้นเงิน
ซึ่ง เป็นสินเดิมของด้ก็ด้ ยังถือได้ว่าคอกเบียที่ไ้ไ้มาระหว่าง เป็นด้วเมียเรียกว่า สิน
สมรส

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องนี้ คือ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๐/๒๔๖๔ ก่อนทำการสมรสด้วไ้รับจำนองที่ดิน
แปลงหนึ่ง เป็นเงิน ๒ ชั่ง ครันอยู่กันเป็นด้วเมียกันแล้ว ด้เขาเงินสินสมรสให้ด้จำนอง
ไปอีก ๒ ชั่ง แล้วด้จำนองโให้ที่ดินให้หลุเป็นกรรมสิทธิ์ ที่ดินัน เป็นสินสมรสระหว่าง
ด้วเมีย แต่หนี้รายรับจำนอง ๒ ชั่ง เป็นสินเดิมของด้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๖๖/๒๔๗๓ ก่อนที่หญิงมีสามีและก่อนใช้ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ หญิงไ้รับขายฝากที่ดินไว้แปลงหนึ่ง ครันเมื่อหญิงได้
สามีแล้ว ผู้ขายฝากโอนที่ันให้ เป็นสิทธิแก่หญิง ดังนี้ ท่านว่าที่ดินเป็นสินสมรส

ทรัพย์สินที่ไ้ไ้มาระหว่าง เป็นด้วเมียกันนั้น แม้ทรัพย์สินจะ เกิดขึ้นโดยด้วหรือเมีย
เป็นหัวแรงทำมาหาได้ฝ่ายเดียวก็ด้ ฝ่ายที่เป็นหัวแรงจะอ้างว่าไม่เป็นสินสมรสระหว่าง
ด้วเมียนันไม่ได้ ^{๓๖} ดึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐ ร.ศ.๑๑๔ ด้วจะเป็นหัวแรงทำมาหาได้
แต่ด้คนเดียวก็ด้ ยังต้องแบ่งสินสมรสตามกฎหมาย

^{๓๕} ทองเปลว ชลภูมิ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๔๘.

^{๓๖} หลวงพิศลยสารนิติ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๑.

สินสมรสจะมีขึ้นได้แต่ในเวลาที่มีสามีภริยายังติดกันอยู่มิได้ร้างกัน ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสามีภริยายังอยู่ด้วยกันเป็นสินสมรส ถ้าสามีภริยาห่างร้างกันต่างอยู่เรือนต่างมาหากินอยู่คนละต่างหาก ฝ่ายใดได้ทรัพย์สินเท่าใดเป็นของฝ่ายนั้น หากเป็นสินสมรสไม่^{๓๓๗}

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องนี้คือ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๐ ร.ศ. ๑๑๘ ทรัพย์สินสมบัติที่เมียหามาได้ในระหว่างที่ผู้ใดร้างเมีย โดยไม่ใช่ความผิดของเมียนั้นหาใช่เป็นสินสมรสไม่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๗ ร.ศ. ๑๒๒ มีความว่า ชายได้หญิงเป็นภริยาอยู่กินด้วยกัน ณ บ้านบิตามารกาหญิง ๕, ๖ ปี แล้วโกรธกัน ชายจึงออกจากบ้านหญิงไปบ้านตน เมื่อชายทิ้งหญิงไปแล้ว ๒ ปี บิดาหญิงถึงแก่กรรมโดยได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินสมบัติให้แก่หญิง ศาลฎีกาถือว่าทรัพย์สินที่หญิงได้รับตามพินัยกรรมนั้นไม่เป็นสินสมรสชายขอแบ่งไม่ได้^{๓๓๘}

การได้ทรัพย์สินมาในระหว่างผู้ร้างกันนี้เข้าใจว่าผู้ร้างกันโดยลักษณะน่าจะเห็นได้ว่าขาดจากการเป็นผู้เมียกัน ถ้าร้างกันด้วยเหตุที่ไม่ทำให้ผู้เมียขาดกันได้ เช่น ฝ่ายหนึ่งไปค้าขาย หรือบวชชั่วคราว ดังนี้ ทรัพย์สินนั้นควรนับว่าเป็นสินสมรส

ข้อสังเกต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ถ้อยคำหลักเกณฑ์ว่าอะไรได้มาภายหลังการสมรสให้เป็นสินสมรส แต่คงให้มีข้อยกเว้นบ้าง ฉะนั้นทรัพย์สินใดที่ได้มาระหว่างเป็นสามีภริยานี้อาจเป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัวได้ ถ้าเข้าลักษณะมาตรา ๑๔๖๓ (๒) หรือ มาตรา ๑๔๖๔ (๒) (๓) (๔)

^{๓๓๗}

พระยาพิจารณานาฎยามาตย์, เรื่องเดิม, หน้า ๘๐.

^{๓๓๘}

ศาลฎีกาไม่ได้กล่าวไว้ว่าทรัพย์สินที่หญิงได้รับนั้นเป็นทรัพย์สินประเภทใด พระยารามบัณฑิตได้กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก หน้า ๑๒๔ ของพระยาพลางกูรธรรมพิชญ์ ว่าทรัพย์สินที่หญิงได้รับนั้นจะเรียกว่าเป็นสินส่วนตัวคงไม่ผิด.

๕ 1591๖893

ตามกฎหมายลักษณะฉ้อโกง พ.ศ. ๑๕๐๕ ได้กล่าวถึงทรัพย์สินระหว่างสามี ภรรยาไว้ ๒ ประเภทเท่านั้น คือ สินเดิม และสินสมรส แต่ก็ให้มีบัญญัติถึงเรื่อง สินสอดและขันหมากไว้ด้วย ซึ่งโดยปกติเมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงทำสัญญาหมั้น กันนั้น เป็นธรรมเนียมที่ฝ่ายหญิงจะเรียกสินสอดและของหมั้นจากฝ่ายชาย ซึ่งเรื่อง สินสอดและขันหมากนี้ไม่จัดว่าเป็นทรัพย์สินระหว่างฉ้อโกง โดยขันหมากนั้นก็ถือว่าเป็น เพียงของกำนัลโดยให้หมากพลูเป็นของกำนัล ชัน เป็นภาระที่ทนทานและสะดวกใน การถือ จึงใช้ขันใส่ ทำให้เกิดมีคำว่าขันหมากขึ้น ส่วนสินสอดนี้ถือเป็นค่าที่ฝ่ายหญิง เรียกเอาจากฝ่ายชาย เพราะเหตุผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้เลี้ยงดูหญิงมาจนเติบใหญ่ พูกว่าย ๆ ก็คือ เป็นเงินค่าเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้เลี้ยงดูหญิงมาจนโต สินสอดนี้เป็นเรื่อง ที่แล้วแต่ฝ่ายชายฝ่ายหญิงจะตกลงกัน ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ในกฎหมาย ในกฎหมาย ลักษณะฉ้อโกงบางแห่งใช้คำว่า "สินหัวบ้านาง" คำว่าสินหัวบ้านาง คือสินสอดนั่นเอง ๓๕

เป็นที่น่าสังเกตว่า ตามกฎหมายลักษณะฉ้อโกงได้กล่าวถึงเรื่องสำคัญ เรื่องหนึ่งในกฎหมายฉ้อโกง คือเรื่อง อำนาจจัดการทรัพย์สินระหว่างฉ้อโกง คือเพียง แต่ได้กล่าวถึงลักษณะทรัพย์สินระหว่างฉ้อโกงว่ามีประเภทต่าง ๆ อะไรบ้าง แต่มิได้ กล่าวไว้ ณ ที่ใดเลย ว่าใคร เป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินเหล่านั้น และเมื่อค้นดูจาก กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ เช่น กฎหมายลักษณะลักพา ประกาศพระราชบัญญัติฉ้อ โกง พ.ศ. ๑๒๒๖ ประกาศเรื่องสินสอดและของหมั้นในระหว่างฉ้อโกง พ.ศ. ๑๐๕ ๖๖ ก็ไม่ปรากฏว่าได้บัญญัติถึงเรื่องดังกล่าวแต่ประการใด

๓๕ หลวงจางกูร เนติศาสตร์, คำสอนกรมกรวั (ฉ้อโกง) ชั้นปริญญาตรีทาง นิติศาสตร์, (พิมพ์โร เนียว: ๒๕๗๖), หน้า ๑๗-๑๘.

อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้พอสันนิษฐานได้ว่าที่กฎหมายมิได้มีบทบัญญัติถึงอำนาจ
 จัดการทรัพย์สินระหว่างผู้เมียว่าตกอยู่แก่ใคร ก็เพราะในเรื่องนี้ คงไม่มีปัญหาอันจะ
 ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพราะจารีตประเพณีไทยถือกันมาช้านานตลอดจนถึงสมัยนี้
 ว่า ชายเป็นหัวหน้าในครอบครัว เป็นใหญ่ในการจัดการทรัพย์สินของผู้เมียทั้งปวง เปรียบ
 ประดุจช่างเตาเผา หญิงเป็นเพียงแม่บ้านจัดการงานบ้านและครัวเรือนเท่านั้น ไม่ออกไป
 ไปทำงานนอกบ้าน และที่ไม่เกิดความยุ่งยากขึ้นในสมัยนั้นก็เพราะผู้เมียต่างรักใคร่
 ประองคองกันดี เมียมักยอมเป็นช่างเตาหลังของผู้เมียเสมอ การหย่าขาดจากกันก็มีน้อย
 การจัดการทรัพย์สินก็ไม่ยุ่งยากนักและตามการสังเกตของบาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่มา
 พำนักอยู่ในประเทศไทยชั่วคราวในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เห็นว่าหญิงไทยนั้น
 ประณีตสามีดีเป็นอย่างยิ่ง อบรมบทรูแลกิจการบ้านเรือนทุกอย่างไป สามีก็เปรียบ
 เสมือนเจ้าบ้านและเจ้าหัวใจโดยแท้ ทั้งนี้เรื่องเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าผู้เมียอำนาจ
 จัดการทรัพย์สินระหว่างผู้เมียโดยเด็ดขาด คงจะสังเกตได้จากคำพิพากษาศาลฎีกา
 ในสมัยนั้นกล่าวไว้ทำให้เข้าใจเช่นนั้น เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๘/๒๔๗๔ วินิจฉัยว่าหญิงมีสามีทำสัญญาค้ำประกัน
 หนี้เงินกู้ไว้โดยมิได้รับอนุญาตจากสามี สัญญานั้นไม่ผูกพันสินบริคนท์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๔๗๔ วินิจฉัยว่าหญิงมีสามีทำสัญญากู้เงินและ
 ทำสัญญายอมความกับผู้อื่นโดยฝ่ายเจ้านี้ไม่มีหลักฐานแสดงว่าสามีได้ยินยอมอนุญาตด้วย
 ทั้งนี้ ท่านว่านิติกรรมนั้นหาผูกพันถึงสินบริคนท์ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๘/๒๔๗๗ วินิจฉัยว่า เมียไปกู้หนี้โดยมิได้รับอนุญาต
 จากผู้ นิติกรรมนั้นยอมไม่ผูกพันสินบริคนท์ เมียเคยไปซื้อของ เล็ก ๆ น้อย ๆ มาใช้ใน
 ครัว คราวแล้วผู้ช้ำระหนี้แทนให้ไป ภายหลัง เมียไปกู้เงิน เขามาพฤติการณ์ดังนี้ ยังไม่

๕๐
 ธานีทร ทรัพย์วิเชียร, สิทธิของสตรีในกฎหมายไทย, (พระนคร:
 โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๐), หน้า ๕.

พอจะฟังว่าผู้ยินยอมอนุญาตในการกู้เงินนั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายลักษณะฉ้อโกง แม้ว่าการขายจะไม่ได้เป็น ผู้จัดการทรัพย์สินรวมของสามีภริยาก็คดี ภริยาก็ยังมีอำนาจก่อให้เกิดหนี้ขึ้นโดยตนเอง โดยที่สามีมิได้รู้ เห็นด้วย และหนี้นั้นก็ผูกพันกองทรัพย์สินของสามีภริยา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓/๒๔๗๐ วินิจฉัยว่าสามีหรือภริยาจำหน่ายสินสมรส ไปเพื่อกิจการของครอบครัวโดยสุจริตนั้นต้องรับผิดชอบร่วมกัน ฝ่ายใดจะขอคืนส่วนสมรส ของตนไว้หาได้ไม่ แต่หาได้จำหน่ายไปโดยมิชอบ และอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นยินยอม ด้วยไซ้ ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกร้องขอคืนส่วนสินสมรสฝ่ายตนออกได้ ที่คืนสินสมรสซึ่งมี หนี้เป็นภาระติดพันอยู่นั้น เมื่อภริยาได้รับส่วนแบ่งไป ภริยาต้องช่วยไชหนี้ด้วยตาม ส่วน

๑.๖.๓ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ก่อนมีการตรวจชำระใหม่

มาตรา ๑๔๖๒ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "ทรัพย์สิน ระหว่างสามีภริยานอกจากที่ได้แยกไว้ เป็นสินส่วนตัว ย่อมเป็นสินบริคณฑ์

สินบริคณฑ์ คือ สินเดิมและสินสมรส"

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้เห็นว่า ทรัพย์สินของชายหญิงที่ทำการสมรสกัน นั้น แยกออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ สินบริคณฑ์ สินเดิม สินส่วนตัว และสินสมรส เมื่อทำการสมรสเป็นสามีภริยากันแล้ว ทรัพย์สินบางประเภทได้มารวมกัน แล้วเปลี่ยน เป็นอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่สินเดิมและสินสมรส ซึ่งมารวมกัน เปลี่ยนประเภทเป็นสิน บริคณฑ์ ดังปรากฏตามมาตรา ๑๔๖๒ วรรค ๒ ส่วนสินส่วนตัวคง เป็นสินส่วนตัวอยู่ตาม เดิม เป็นอันว่าเมื่อชายหญิงสมรสเป็นสามีภริยากันแล้ว ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยากง แยกออกเป็น ๒ ประเภทเท่านั้น คือ สินส่วนตัวและสินบริคณฑ์

ต่อไปจะขอกล่าวถึงทรัพย์สินประเภทใดบ้างที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสินส่วนตัว และทรัพย์สินประเภทใดบ้าง เป็นสินบริคณฑ์

สินส่วนตัว ทรัพย์สินประเภทนี้ แม้จะบัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วยทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา แต่ก็เป็นทรัพย์สินที่แยกไว้ต่างหาก แม้ชายหญิงจะสมรสกันแล้วทรัพย์สินดังกล่าวก็ไม่กลายเป็นประเภทมาเป็นสินบริภคณ์ เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายใดก็เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นอยู่ตามเดิม เป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายนั้นเป็นส่วนตัวแต่ผู้เดียวและมีอำนาจจัดการและจำหน่ายได้โดยลำพัง ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นสินส่วนตัวของภริยา สามีย่อมไม่มีอำนาจจัดการหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น เพราะไม่ใช่สินบริภคณ์ (มาตรา ๑๕๖๘, ๑๕๗๓) ภริยาอาจทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินส่วนตัวนั้นได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากสามีและในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัว ภริยาย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ (ม. ๓๗, ๓๘) แม้ได้แยกทรัพย์สินไว้เป็นสินส่วนตัว มาตรา ๑๕๖๖(๑) ก็บัญญัติไว้ว่า "สามีหรือภริยาต่างก็มีกรรมสิทธิ์มีอำนาจจัดการและจำหน่ายสินส่วนตัวนั้นได้โดยลำพัง" จริงอยู่สามีหรือภริยาอาจนำสินส่วนตัวของตนมาใส่สอยปะปนกับสินบริภคณ์ได้ แต่ก็ไม่ทำให้ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นสินบริภคณ์

ม. ๑๕๖๔ บัญญัติว่า "สินส่วนตัวได้แก่

(๑) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส และคู่สมรสได้ทำสัญญาก่อนสมรสแยกไว้เป็นสินส่วนตัว

(๒) ทรัพย์สินอันเป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัวตามฐานะหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๓) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่าง เป็นสามีภริยาโดยทางพินัยกรรมหรือยกให้โดยเสนหา เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้นั้นได้แสดงไว้ให้เป็นสินส่วนตัว

(๔) ดอกผลของสินส่วนตัว

(๕) ของหมั้น"

มาตรา ๑๕๖๔ บัญญัติว่า ทรัพย์สินเฉพาะ ๕ จำพวกดังกล่าวมาแล้วเป็นสินส่วนตัว ฉะนั้นทรัพย์สินอื่นนอกจากนี้ย่อมไม่ใช่สินส่วนตัว ถ้ามีอยู่ก่อนสมรสก็อาจเป็นสินเดิมตาม ม. ๑๕๖๓ หรือถ้าได้มาระหว่าง เป็นสามีภริยา อาจเป็นสินสมรสตาม มาตรา ๑๕๖๖ แล้วแต่กรณี

สินบริกณฑ์ (มาตรา ๑๔๖๒ วรรค ๒) คือสินเดิมและสินสมรส

สินเดิม มาตรา ๑๔๖๓ บัญญัติว่า "สินเดิมได้แก่ทรัพย์สิน

(๑) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่แล้วก่อนสมรส

(๒) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มากระหว่าง เป็นสามีภริยาโดยทางพันธุกรรม หรือ ยกให้โดยเสน่หา เมื่อพันธุกรรมหรือหนังสือยกให้นั้นได้แสดงว่าเป็นสินเดิม"

สินเดิมตามมาตรา ๑๔๖๓ (๑) ที่บัญญัติว่าได้แก่ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอยู่ก่อนสมรสนั้น ต้องพิจารณาสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๖๔ ประกอบ เพราะทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนสมรสฯ เข้าลักษณะเป็นสินส่วนตัวก็เป็นสินส่วนตัว ไม่จำต้องเป็นสินเดิมเสมอไป เช่น ทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนสมรส และคู่สมรสได้ทำสัญญาก่อนสมรสแยกไว้เป็นสินส่วนตัว (มาตรา ๑๔๖๔ (๑)) หรือทรัพย์สินอันเป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัวตามฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทรัพย์สินเหล่านี้แม้จะมีอยู่ก่อนสมรส ก็ถือว่าเป็นสินส่วนตัว (ม.๑๔๖๔ (๒)) หรือของหมั้น (มาตรา ๑๔๖๔ (๕)) ย่อมเป็นสินส่วนตัวของหญิงตั้งนี้ เป็นต้น ฉะนั้นความใน มาตรา ๑๔๖๓ (๑) ที่ว่าทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่แล้วก่อนสมรส จึงหมายถึง ทรัพย์สินที่ไม่ใช่เป็นสินส่วนตัว กล่าวคือ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่แล้วก่อนสมรส ไม่ใช่เป็นสินส่วนตัว โดยปกติย่อมเป็นสินเดิม แต่ทั้งนี้ จำต้องพิจารณาลักษณะของ ทรัพย์สินนั้นประกอบด้วย เมื่อสมรสกันแล้วทั้งสองฝ่ายย่อมจะนำทรัพย์สินมาระคนปนกัน เพื่อหาเลี้ยงคู่กันและสร้างหลักฐานให้เป็นปึกแผ่นแก่ครอบครัวสืบไป สินเดิมของฝ่ายใดก็คือทุนของฝ่ายนั้นในอันที่จะนำมากระคนปนกันเพื่อความประสงค์ดังกล่าว สินเดิมจึงควรมีลักษณะที่อาจใช้เป็นทุนในการหาเลี้ยงคู่กันหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพได้ มิใช่หากเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วก่อนสมรส แม้ไม่ใช่เป็นสินส่วนตัวก็จะถือว่าเป็นสินเดิมทั้งหมด เช่น ก่อนสมรสหญิงเตรียมซื้อผ้าดิบไว้ ๑ เมตร เพื่อใช้เป็นผ้าชีริ้วในเรือนหอ ร่วมกับชาย ครั้นสมรสแล้วหญิงก็นำผ้าผืนนั้นมาไว้ที่เรือนหอตามเจตนาโดยชายก็ใช้ประโยชน์ร่วมด้วย ดังนั้นจะถือว่าผ้าชีริ้วผืนนั้นเป็นสินเดิมของหญิงน่าจะไม่ได้ เพราะ

๔ ไซค์ จารุจินดา, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว, (พิมพ์แบบอักษรสำนวน : ๒๕๑๖), หน้า ๑๑๑.

ไม่มีลักษณะที่อาจใช้เป็นที่พินในการหาเลี้ยงดูกันหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างใด แต่หากก่อนสมรสหญิงซื้อเครื่องครัวไว้ทั้งชุดเพื่อจะนำไปใช้ทำครัว เมื่อสมรสแล้วเครื่องครัวชุดนั้นควรถือเป็นพินในการหาเลี้ยงดูกันได้ เป็นสินเดิมของหญิง แต่ถ้าหญิงซื้อหมอนขาวไปเพียงใบเดียวน่าจะถือว่าเป็นสินเดิมไม่ได้

ตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องสินเดิมตามมาตรา ๑๕๓(๑) คือทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส แต่ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างเป็นสามีภริยากันก็อาจเป็นสินเดิมได้ตามมาตรา ๑๕๓(๒) คือ เป็นการได้มาระหว่างเป็นสามีภริยากันโดยทางพินัยกรรมหรือยกให้โดยเสนหา เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้นั้นได้แสดงว่าเป็นสินเดิม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของเจ้ามรดกหรือผู้ให้ การยกให้นี้อาจเป็นการยกให้โดยบุคคลภายนอก หรืออาจเป็นการยกให้กันในระหว่างสามีภริยากันในรูปสัญญาระหว่างเป็นสามีภริยากันก็ได้ เช่น สามีภริยาทำสัญญาระหว่างเป็นสามีภริยากันโดยสามียกสินส่วนตัวของตนให้เป็นสินเดิมของภริยาเป็นต้น ถ้าเป็นสัญญาระหว่างเป็นสามีภริยากัน ย่อมตกอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑ คือ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ อนึ่ง ควบคุมในมาตรา ๑๕๓(๒) จำกัดไว้เฉพาะกรณีการให้โดยเสนหาหรือโดยพินัยกรรม จึงไม่ขยายไปถึงการได้มาโดยประการอื่น เช่น ระหว่างสมรสมีผู้ขายทรัพย์สินให้ภริยาโดยมีเงื่อนไขกำหนดไว้ให้เป็นสินเดิม ทรัพย์สินที่ได้มาหากตกเป็นสินเดิมของภริยาไม่

และมาตรา ๑๕๕ บัญญัติไว้เกี่ยวกับสินเดิมคือ "ถ้าสินเดิม

(๑) ไร้ขายหรือแลกเปลี่ยน

(๒) ทำลายไปหมดหรือแตกบางส่วน แต่ได้ทรัพย์สินอย่างอื่นมาทดแทนแล้ว

ให้อาทรัพย์สินใหม่ที่ไถ่มาแทนสินเดิมอันเก่าแล้วแต่กรณี"

อนึ่ง การขายและแลกเปลี่ยนตามมาตรา ๑๔๖๕(๑) ย่อมจะได้ทรัพย์สินอื่นมาแทน คือเงินที่ขายได้หรือทรัพย์สินที่รับแลกเปลี่ยนมา เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวนี้ จึงมีลักษณะเป็นการช่วงทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๒๖วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า "ช่วงทรัพย์สินได้แก่เอาทรัพย์สินอันหนึ่งเข้าแทนที่ทรัพย์สินอันหนึ่งในฐานะนิตินัยอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน" ฉะนั้น เงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากการขายหรือแลกเปลี่ยนจึงเป็นสินเดิม แต่ถ้าเอาสินเดิมนั้นไปเป็นทุนหมุนเวียนในการซื้อการขายเพื่อแสวงหากำไรได้ทรัพย์สินอะไรมา หากจะถือว่าเป็นสินเดิมอยู่ตลอดไปไม่รู้จักสิ้นสุดก็เหลือวิสัยที่จะคิดจดจำเพื่อเอาคืนเมื่อขาดจากการสมรส เพราะเป็นทรัพย์สินที่ระคนปนกันอยู่^{๔๒} และความประสงค์ที่จะได้เอาสินเดิมมาเป็นทุนประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพให้งอกเงยเป็นปึกแผ่นแก่ครอบครัวก็ไร้ผล เพราะได้อะไรมากลายเป็นสินเดิมไปหมด นอกจากนั้น ทั้งสินเดิมและสินสมรสที่กลายเป็นสินสมรสเป็นสินบริคต หากนำไปปะปนหมุนเวียนเป็นทุนกันอยู่นาน ๆ ก็ยากที่จะจดจำและแยกออกได้ว่าส่วนไหนเป็นสินเดิมของฝ่ายใด และส่วนไหนเป็นสินสมรส ฉะนั้น จึงเห็นว่าสำหรับสินเดิม ถ้าได้ขายหรือแลกเปลี่ยนและได้ทรัพย์สินอื่นมาแทนที่แล้ว ทรัพย์สินใหม่ที่ได้มาย่อมเป็นสินเดิมในฐานะนิตินัยอย่างเดียวกับทรัพย์สินอันก่อนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๖๕(๑) แต่ถ้าได้เงินมาแล้ว นำเงินนั้นไปซื้อทรัพย์สินอย่างใดมาอีก ทรัพย์สินที่ซื้อมาควรถือว่าเป็นสินสมรสไม่ใช่สินเดิม เพราะนอกจากจะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรสแล้ว การกระทำเช่นนั้นยังมีลักษณะเป็นการเอาทุนไปหมุนเวียนแสวงหากำไร ผลที่ได้มาจึงไม่ควรถือเป็นสินเดิมต่อไป ด้วยเหตุนี้มาตรา ๑๔๖๕(๑) จึงบัญญัติไว้แต่เรื่องขายกับแลกเปลี่ยน ไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องซื้อไว้ด้วย นับว่าเป็นบทที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง อย่างไรก็ตาม การเอาเงินสินเดิมไปซื้อทรัพย์สินอย่างอื่น ย่อมทำให้สินเดิมในส่วนนั้นขาดไป เพราะกลายเป็นสินสมรสดังกล่าวมาแล้ว ฉะนั้น เมื่อขาดจากการสมรส การแบ่งทรัพย์สินก็อาจต้องหักสินสมรสใช้สินเดิมตามมาตรา ๑๕๑๓

เกี่ยวกับการไถ่ทรัพย์สินใหม่มาแทน ยังมีอยู่อีกกรณีหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔๖๕(๒) คือถ้าสินเดิมทำลายไปหมดหรือแต่บางส่วน แต่ไถ่ทรัพย์สินอย่างอื่นมาทดแทนแล้ว ให้เอาทรัพย์สินใหม่ที่ได้นั้นแทนสินเดิมอันเก่า

มาตรา ๑๔๖๕(๒) ก็มีลักษณะเป็นการชดเชยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๒๖ วรรคสอง เช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้น

มาตรา ๑๔๖๕(๒) ใช้คำว่าไถ่ทรัพย์สินอย่างอื่นมาทดแทนแล้วไม่ใช่เพียงไถ่ทรัพย์สินอย่างอื่นมาแทนทรัพย์สินอันเก่าเท่านั้น การไถ่ทรัพย์สินอย่างอื่นมาทดแทนจึงต้องมีลักษณะเป็นการไถ่มาอย่างค่าสินไหมทดแทนที่ทรัพย์สินอันเก่าได้ถูกทำลายไป ทั้งหมดหรือบางส่วน ^{๔๓} เช่นรถยนต์สินเดิมถูกรถยนต์คันอื่น ซึ่งขับมาด้วยความประมาทชนจนพังเสียหายใช้การไม่ได้ คนอื่นนั้นจึงใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เป็นเงินจำนวนหนึ่งหรือซื้อรถยนต์ให้ใหม่คันหนึ่งแทนคันที่ถูกชน เงินค่าสินไหมทดแทนหรือรถยนต์คันที่ไถ่มาใหม่ย่อมเป็นทรัพย์สินที่ไถ่มาทดแทนทรัพย์สินอันเก่าตามความหมายของมาตรา ๑๔๖๕(๒) และเป็นสินเดิม แต่ถ้าตนเองขับรถยนต์สินเดิมโดยประมาทไปชนเสาไฟฟ้าจนพังใช้การไม่ได้ จำต้องซื้อรถยนต์คันใหม่มาใช้ รถยนต์คันใหม่ไม่ใช่เป็นทรัพย์สินที่ไถ่มาในลักษณะทดแทนทรัพย์สินอันเก่า จึงไม่ใช่เป็นสินเดิมตามมาตรา ๑๔๖๕(๒) แต่เป็นสินสมรส เพราะไถ่มาระหว่างสมรสตามมาตรา ๑๔๖๖

คำว่า "ทำลาย" ตามมาตรา ๑๔๖๕(๒) หมายถึงการทำให้ทำลาย ทำให้พังหรือทำให้หมดสิ้นไป การไถ่ทรัพย์สินอื่นมาทดแทนจึงต้องเป็นการไถ่มาทดแทนเนื่องจากสินเดิมถูกทำลายไปหมด หรือแต่บางส่วนตามความหมายดังกล่าวนี้ ฉะนั้น ถ้ามีผู้ขับรถยนต์โดยประมาทชนรถยนต์สินเดิมบังโคลนพังไปข้างหนึ่ง ผู้นั้นจึงใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท แต่การซื้อบังโคลนมาใส่ใหม่ คงใช้

จ่ายเงินไปเพียง ๑,๐๐๐ บาท เงิน ๑,๐๐๐ บาทที่ไปซื้อบังโคลนมาใส่ใหม่เป็นสินเดิม เพราะเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นที่ได้มาทดแทนสินเดิมที่ทำลายไปบางส่วนตาม มาตรา ๑๔๖๕(๒) กรณีไม่ต้องควมมาตรา ๑๔๖๕(๑) จะถือว่าเงินเป็นสินเดิม เมื่อนำไปซื้อบังโคลนมาข้างหนึ่ง บังโคลนข้างนั้นเป็นสินสมรส เพราะมาตรา ๑๔๖๕(๑) ไม่บัญญัติเรื่องซื้อไว้ด้วยดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่ได้ เนื่องจากกรณีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินอย่างอื่นที่ได้มาทดแทนโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๖๕(๒) โดยเฉพาะ จึงต้องบังคับตามบทที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะนั้น ส่วนเงินที่เหลือจากการซื้อบังโคลน อีก ๑,๐๐๐ บาทเป็นสินสมรส เพราะเป็นจำนวนเงินที่เกินไปจากค่าทดแทนทรัพย์สินที่ถูกทำลาย และเป็นเงินที่ได้มาระหว่างสมรส จึงเป็นสินสมรสตามมาตรา ๑๔๖๖

สมมติต่อไปว่า มีผู้ขมวดยนต์โดยประมาทชนรถยนต์สินเดิมสี่ล้อออกไป เล็กน้อย ผู้นั้นใช้เงินสดใหม่ทดแทนให้ ๕๐๐ บาท การนำรถยนต์สินเดิมไปซ่อมสี่ ใหม่ คงใช้จ่ายไปเพียง ๒๐๐ บาท บัญหว่าเงิน ๕๐๐ บาทเป็นทรัพย์สิน ประเภทใดในระหว่างสามีภริยา เห็นว่าการถูกชนสี่ล้อออกไปเล็กน้อยจะเรียกว่า สินเดิมถูกทำลายไปบางส่วนตามมาตรา ๑๔๖๕(๒) น่าจะไม่ได้ เงินจำนวนนี้จึง ไม่ใช่ค่าทดแทนสินเดิมที่ถูกทำลาย ไม่ควรถือว่าเป็นสินเดิม เมื่อเป็นทรัพย์สินที่ได้ มาระหว่างสมรสก็ควรถือว่าเป็นสินสมรสทั้ง ๕๐๐ บาท ตามมาตรา ๑๔๖๖ การ เอาไปซ่อมสี่ ๒๐๐ บาท ต้องถือว่าเป็นการจำหน่ายสินสมรสจำนวนนี้หมดไป

สินสมรส มาตรา ๑๔๖๖ บัญญัติว่า "สินสมรสได้แก่ทรัพย์สินทั้งหมดที่ คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส นอกจากที่ระบุไว้ว่าเป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัวตาม มาตรา ๑๔๖๓ หรือ ๑๔๖๔

ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือไม่ ให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส"

ทรัพย์สินทั้งหมดที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสอันเป็นสินสมรสนั้น หมายถึง ทรัพย์สินที่ได้มาเป็นของคู่สมรส และจะได้อะไรโดยทางใด ๆ ก็ได้ทั้งสิ้น เช่นได้มา

โดยการกู้ยืม โดยทางมรดกหรือยกให้ โดยการซื้อ หรือแลกเปลี่ยน หรือแม้จะได้อมา
 โดยการกระทำความผิดอาญา ถ้าทรัพย์สินนั้นตกเป็นของคู่สมรสแล้วก็เป็นสินสมรส
 สิทธิเรียกร้องที่เป็นทรัพย์สิน ถ้าไต่ถามระหว่างสมรสก็เป็นสินสมรสเงินบำนาญของคู่
 สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อไต่ถามระหว่างสมรสก็เป็นสินสมรส

เมื่อเปรียบเทียบกับกร เป็นหุ้นส่วน สินสมรสก็เหมือนกับกำไรที่หุ้นส่วน
 ทำมาหาได้ เมื่อเลิกหุ้นจึงต้องแบ่งกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๕/๒๔๕๕)
 คับทบัญญัติไว้ชัดว่า สินสมรสใดแก่ทรัพย์สินที่คู่สมรสไต่ถามระหว่างสมรส ข้อนี้ชี้
 ให้เห็นความแตกต่างกับสินเดิมอันเป็นทุนที่คู่สมรสมีอยู่แล้วก่อนสมรส ข้อยกเว้น
 ใดแก่ทรัพย์สินซึ่งระบุไว้ว่าเป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๖๓ และ ๑๔๖๔
 คำว่าระบุในมาตรา ๑๔๖๖ นั้น อาจชวนให้เข้าใจผิดว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทาง
 พินัยกรรม และการยกให้โดยเสนาหา ซึ่งผู้ให้ระบุให้เป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัว แต่
 ความจริงหมายถึงการระบุโดยค้ำท เช่นทรัพย์สินอันเป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัวตาม
 ฐานะหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๔๖๔(๒)
 แม้จะไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีใครยกให้โดยพินัยกรรมหรือโดยเสนาหา โดยระบุให้เป็น
 สินเดิมหรือสินส่วนตัว เมื่อมาตรา ๑๔๖๔(๒) ระบุให้เป็นสินส่วนตัวแล้วก็เข้าอยู่
 ในข้อยกเว้นไม่นับเป็นสินสมรส

เมื่อกรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นสินสมรสหรือไม่
 มาตรา ๑๔๖๖ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๔/
 ๒๕๐๑, ๕๕๑/๒๕๐๑) ทั้งนี้ก็เพราะว่าเมื่อสามีภริยาอยู่กันไปนาน ๆ ทรัพย์สินที่
 ทำมาหาได้ด้วยกันเป็นสินสมรสย่อมจะมีอยู่เป็นอันมาก เมื่อพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็น
 ทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนสมรส หรือได้มาโดยทางพินัยกรรมหรือการยกให้ ซึ่งพินัยกรรม
 หรือหนังสือยกให้ระบุให้เป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัว ก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็น
 สินสมรส นอกจากนั้นเมื่อสามีภริยาอยู่กันมาเป็นเวลานาน เช่นตั้ง ๔๐ - ๕๐ ปี
 สินเดิมซึ่งมีอยู่ก่อนการสมรส ตามปกติจะต้องจำหน่ายจ่ายโอนไปหมดสิ้น หรือเป็น
 ส่วนมากที่เหลืออยู่ จึงมักจะเป็นสินสมรสที่ทำมาหาได้ด้วยกันในระหว่างการสมรส
 เมื่อพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นสินเดิม กฎหมายจึงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส

เหตุที่กฎหมายแยกประเภททรัพย์สินไว้ดังกล่าวนี้ มีความสำคัญมากเพราะ จะไ้ทราบวาระหว่างสามีและภริยา ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินประเภทไหนบ้าง และมีขอบเขตแค่ไหน กล่าวคือถ้าทรัพย์สินนั้นถูกจัดให้เป็นสินส่วนตัวแล้ว ภริยา ก็มิอำนาจเต็มที่ในการจัดการหรือถ้าอยากจะขายหรือแลกเปลี่ยน ก็สามารถทำได้เต็มที่โดยไม่ต้องขอรับความยินยอมจากสามี แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ถูกจัดให้เป็นสินเดิม และสินสมรสซึ่งรวมความเรียกว่าสินบริคณห์ ทรัพย์สินดังกล่าวนี้สามีเป็นผู้จัดการ เช่นภริยามีบ้านเช่าอยู่หนึ่งหลัง เมื่อแต่งงานแล้วถ้าไม่ไ้ทำสัญญาก่อนสมรสกันไว้ บ้านหลังที่กล่าวนี้จะตกเป็นสินเดิม ทั้งนี้รวมทั้งการที่จะทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับบ้านเช่านี้ก็ต้องไ้รับความยินยอมจากสามีด้วย มิฉะนั้นนิติกรรมใด ๆ ที่จะทำไปจะกลายเป็นโมฆียะเสีย กล่าวคือสามีอาจบอกล้างเสียได้ การที่กฎหมายใหม่ให้อำนาจแก่สามีแต่เพียงผู้เดียวในการจัดการสินบริคณห์ ทั้งนี้เนื่องจากความคิดที่ตกทอดมาแต่สมัยโบราณที่ว่าสามีเป็นหัวหน้าครอบครัวโดยหลักดังกล่าวไ้มีบัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔๕๔ "สามีเป็นหัวหน้าในครอบครัวเป็นผู้เลือกที่อยู่ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในเรื่องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดู" ฉะนั้น จึงควรมีอำนาจมากกว่าภริยาในการจัดการสินบริคณห์ ซึ่งจะเห็นไ้ว่าเมื่อสมรสกัน สามีภริยาไ้ค่นำทรัพย์สินมารวมกัน ทรัพย์สินดังกล่าวไ้แก่สินเดิมซึ่งรวมอยู่ในสินบริคณห์ และนอกจากนี้ยังมีทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งไ้ค่นำมาภายหลังการสมรส อาจจะเป็นประโยชน์ที่เกิดจากสินเดิมของทั้งสองฝ่าย หรือเป็นทรัพย์สินที่ไ้ค่นำมาโดยประการอื่น ซึ่งทรัพย์สินประเภทหลังนี้ไ้แก่สินสมรส และทรัพย์สินดังกล่าวจำต้องมีใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดการ ซึ่งตามปกติในฐานะที่สินบริคณห์เป็นทรัพย์สินร่วมกันระหว่างสามีภริยา ฉะนั้น ทั้งสองคนจึงน่าจะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินร่วมกัน แต่เนื่องจากการเป็นเจ้าของรวมเกี่ยวกับสินบริคณห์ โดยเฉพาะสินสมรสแตกต่างกับการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ และการที่จะให้ทั้งสามีและภริยามีอำนาจจัดการทรัพย์สิน อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากมากเช่น สามีทำสัญญาให้นาย ก.เช่าบ้านหลังหนึ่ง ภริยาไม่ทราบและไ้ค่นำสัญญาให้นาย ข.เช่าบ้านหลังเดียวกันนั้นในเวลาเดียวกัน มีปัญหาระหว่างนาย ก.และนาย ข. ซึ่งเป็นผู้เช่าทั้งคู่ ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน

ก็คงถือตามลำดับเวลา ก่อนหลัง ถ้ามีการจดทะเบียนก็เช่นเดียวกัน และในกรณีนี้ ผู้เช่ารายที่เสียสิทธิไปอาจเกิดความเสียหาย และเรียกค่าเสียหายเอาจากสามีหรือภรรยา ซึ่งเป็นคู่สัญญาของตน ค่าเสียหายนั้นย่อมเป็นหนี้ร่วมของสามีและภรรยา เพราะเป็นหนี้ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างสมรส และเป็นหนี้ที่เกี่ยวกับสินบริภัณฑ์ (มาตรา ๑๔๘๒ (๒)) ซึ่งจะต้องเอาไปจากสินบริภัณฑ์และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย (มาตรา ๑๔๘๐) ซึ่งหนีไม่พ้นจากการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของสามีภรรยาแทนที่จะเกิดผลดี ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกก็ทำให้บุคคลภายนอกพบแต่ความไม่แน่นอนในการทำนิติกรรมใด ๆ กับสามีหรือภรรยา ในที่สุดเวลาจะทำนิติกรรมใด ๆ ก็จะต้องกระทำต่อหน้าสามีหรือภรรยาทั้งสองคน หรือมิฉะนั้นก็ต้องมีหนังสือให้ความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งมาแสดงยิ่งจะทำให้เกิดความไม่สะดวกยิ่งขึ้น ฉะนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงจากข้อยุ่งยากและขัดแย้งดังกล่าวมาแล้ว กฎหมายจึงต้องมอบอำนาจจัดการสินบริภัณฑ์ให้แก่คู่สมรสคนใดคนหนึ่ง ซึ่งตามกฎหมายของเราก็มอบให้แก่สามี เพราะว่าตามปกติวิสัยและประเพณี สามีเป็นผู้ทำการงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาเป็นแม่เจ้าเรือนดูแลกิจการภายในครอบครัว สามีจึงอยู่ในฐานะที่จะรอบรู้การงานและจัดการสินบริภัณฑ์ได้ดีกว่าภรรยา ๔๓

ในกรณีที่สามีเป็นผู้จัดการทรัพย์สินที่เรียกว่าสินบริภัณฑ์นั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าสามีเป็นผู้เผด็จการที่จะทำอะไรได้ตามอำเภอใจ กล่าวคือ ถ้าจะมีการจำหน่ายทรัพย์สินบางประเภท หรือจะทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมสลายลงแล้ว สามีจะต้องได้รับความยินยอมจากภรรยาเสียก่อนจึงจะทำได้ เช่นการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นสินเกมของภรรยา หรือการโอนทรัพย์สินที่ภรรยาได้มาภายหลังสมรสโดยการยกให้ หรือโดย

๔๓
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยครอบครัวมรดก, (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย ๒๕๐๔), หน้า ๑๑๒.

พินัยกรรม แม้ว่ากรโอนนั้นจะได้รับเงินทอง เป็นการตอบแทนก็ตาม ก็ไม่สามารถจะทำ
ไปตามลำพังได้ ยิ่งกว่านั้นสามีมีความรักใคร่ใคร่ เป็นพิเศษจะยกทรัพย์สินที่มีอยู่ให้กับ
คนผู้นั้นก็ไม่สามารถจะทำได้ แม้ว่าทรัพย์สินที่ยกให้นั้นจะเป็นสินเดิมของสามีเองก็ตาม
และในกรณีที่สามีจัดการสินบริภคท์ไม่ดี ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ไม่อุปการะ
เลี้ยงดูภริยาหรือไปทำหนี้สินขึ้นอย่างมากมายจนหนี้สินมีจำนวนสูง เกินกว่าส่วนที่ตนมีอยู่
ในสินบริภคท์ เช่นนี้ภริยาอาจร้องขอศาลสั่งอนุญาตให้ตน เป็นผู้จัดการ เสียเองก็ยอม
ทำได้ หรือจะขอให้ศาลสั่งแบ่งสินบริภคท์ออกเป็นสองส่วน เพื่อที่ภริยาจะได้จัดการ
ทรัพย์สินส่วนที่เป็นของตนเองก็สามารถจะทำได้เช่นกัน

แต่ทั้งนี้กฎหมายก็ยังมีบทบัญญัติพิเศษคือ สามีภริยาอาจตกลงจัดประเภททรัพย์สิน
สินเสียใหม่ หรือให้ภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการสินบริภคท์แต่เพียงผู้เดียว หรือร่วมกับสามี
ก็ยอมทำได้ ทั่วยวิธีทำสัญญาก่อนสมรส ยกเว้นเอาไว้ตามมาตรา ๑๕๖๘ และในกรณี
อื่น ๆ อีก อันเป็นการผ่อนคลายหรือจำกัดอำนาจของสามีและให้ภริยามีอำนาจทัดเทียม
กับสามีในการจัดการทรัพย์สินได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ยอมรับหลักเรื่องความเสมอภาคระหว่างสามีภริยา แต่ก็ยังไม่ถึงหลักที่ว่าสามียังเป็น
หัวหน้าในครอบครัวของตนเอง

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่างจากกฎหมาย
ลักษณะฉั้วเมียบที่ว่า ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้
เพิ่ม "สินส่วนตัว" เข้ามามากกว่า เป็นข้อแตกต่างที่สำคัญยิ่งของกฎหมายลักษณะฉั้วเมียบ
และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่กฎหมายลักษณะฉั้วเมียบไม่มีบทบัญญัติ เรื่อง
"สินส่วนตัว" ไว้ น่าจะเนื่องจากกฎหมายลักษณะฉั้วเมียบมีความประสงค์ที่จะให้ทรัพย์สิน
ระหว่างสามีภริยาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกกันนั่นเอง กล่าวคือกฎหมาย
ถือว่าไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่มีมาก่อนสมรสหรือเพิ่มพูนขึ้นระหว่างสมรสก็ตาม ก็ให้ถือว่า
เป็นทรัพย์สินของฉั้วและเมียบด้วยกันทั้งนั้น ดังจะเห็นได้จากที่กฎหมายลักษณะฉั้วเมียบ

บัญญัติว่า "ตราข๑เต๑ายหญิงยัง เป็น๑ตัวเมีย๑กัน๑อยู่ ๑ทรัพย์๑สิน๑ระหว่าง๑ตัว๑เมีย๑จะ๑ไม่๑แยก
จาก๑กัน๑เลย จน๑กว่า๑ฝ่าย๑หนึ่ง๑จะ๑ตาย๑จาก๑ไป๑จึง๑แยก๑ออก๑เป็น๑ส่วน๑ของ๑ตัว๑และ๑ของ๑เมีย๑"
แต่๑ใน๑ปัจจุบัน๑ภริยา๑ต้อง๑ออก๑ไป๑ทำงาน๑นอก๑บ้าน๑ไม่๑ต้อง๑เลี้ยง๑ดู๑บุตร๑คว๑ย๑คน๑เอง๑และ๑ดูแล
บ้าน๑อย่าง๑แ๑ก๑ก๑อน ๑กฎหมาย๑จึง๑มี๑ความ๑จำ๑เป็น๑ที่๑จะ๑ต้อง๑มี๑บท๑บัญญัติ๑ใน๑เรื่อง๑ "สิน๑ส่วน๑ตัว"
ไว้ ๑เหตุ๑ที่๑ประ๑มวล๑กฎหมาย๑แพ่ง๑และ๑พาณิชย์๑มี๑บท๑บัญญัติ๑เก๑ียว๑กับ๑เรื่อง๑สิน๑ส่วน๑ตัว๑ น๑า๑จะ
เนื่อง๑จาก๑ได้๑รับ๑อิ๑ทธิ๑พล๑จาก๑กฎหมาย๑ต่าง๑ประ๑เทศ๑เก๑ียว๑กับ๑ระบบ๑แยก๑ทรัพย์๑สิน๑ เพื่อ๑ให้๑เกิด
ความ๑เป็น๑ธรรม๑แก่๑คู่๑สมรส๑ เพราะ๑ส่วน๑ที่๑เรีย๑ก๑ว่า๑สิน๑ส่วน๑ตัว๑นี้ ๑คู่๑สมรส๑ต่าง๑ฝ่าย๑ต่าง๑มี
อำ๑นาจ๑จั๑ก๑การ๑ได้๑โดย๑ลำ๑พัง๑ตนเอง (มาตรา ๑๔๔๖)

ค๑ง๑นั้น ๑เมื่อ๑พิ๑เคราะห์๑ถึง๑ประ๑วั๑ติ๑และ๑ความ๑เป็น๑มา๑ของ๑ประ๑มวล๑กฎหมาย๑แพ่ง
และ๑พาณิชย์๑บรรพ ๕ แล๑ว ๑จะ๑เห็น๑ไ๑ความ๑มี๑พื้นฐาน๑ค๑ง๑เก๑ิม๑จาก๑กฎหมาย๑ลักษณะ๑ตัว๑เมีย๑
แต่๑ได้๑ประ๑ย๑ก๑ให้๑เขา๑กับ๑บุ๑ค๑สม๑ม๑ โดย๑ผสม๑กับ๑ระบบ๑ทรัพย์๑สิน๑ของ๑กฎหมาย๑ต่าง๑ประ๑เทศ
เช่น๑เยอรมัน๑และ๑ญี่ปุ่น ๑เพื่อ๑ให้๑ส๑อด๑ค๑คล้อง๑กับ๑กฎหมาย๑ของ๑อาร๑ยะ๑ประ๑เทศ ๑โดย๑ที่๑ยัง๑คง
รักษา๑จารี๑ต๑ประ๑เพณี๑อัน๑ค๑ง๑าม๑ของ๑ไทย๑ไว้๑อย่าง๑ม๑ั่น๑ค๑ง

๑.๖.๔ ทรัพย์๑สิน๑ระหว่าง๑สามี๑ภริยา๑ตาม๑ประ๑มวล๑กฎหมาย๑แพ่ง๑และ๑พาณิชย์
ที่๑โค๑ตร๑ว๑จ๑า๑ระ๑ใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๑๔๗๐ ของ๑ประ๑มวล๑กฎหมาย๑แพ่ง๑และ๑พาณิชย์๑ที่๑โค๑ตร๑ว๑จ๑า๑ระ๑ใหม่
พ.ศ. ๒๕๑๕ บัญ๑ตี๑ว่า "ทรัพย์๑สิน๑ระหว่าง๑สามี๑ภริยา๑นอก๑จาก๑ที่๑ได้๑แยก๑ไว้๑เป็น๑สิน
ส่วน๑ตัว ๑ยอม๑เป็น๑สิน๑สมรส"

มาตร๑านี้๑เป็น๑บท๑บัญญัติ๑ที่๑บ๑ง๑ชี้๑ให้๑เห็น๑ว่า๑ทรัพย์๑สิน๑ของ๑ชาย๑หญิง๑ที่๑ทำ๑การ๑สมรส๑กัน๑นั้น
แยก๑ออก๑ได้๑เป็น ๒ ประ๑เภท ๑คือ๑สิน๑สมรส๑และ๑สิน๑ส่วน๑ตัว

๑ค๑อ๑ไป๑จะ๑ขอ๑กล่าว๑ถึง๑ทรัพย์๑ประ๑เภท๑ใ๑ค๑บาง๑ที่๑กฎหมาย๑ก๑ำ๑หน๑ก๑ให้๑เป็น๑สิน๑ส่วน๑ตัว
และ๑ทรัพย์๑ประ๑เภท๑ใ๑ค๑บาง๑ เป็น๑สิน๑สมรส

สินส่วนตัว ทั้งไกลแล้วว่ สินส่วนตัวเป็นทรัพย์สินที่แยกไว้ต่างหาก แมชชายหญิงจะสมรสกันแล้วทรัพย์สินดังกล่าวก็ไม่กลายเป็นสินสมรส เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายใดก็เป็นของฝ่ายนั้นอยู่ตามเดิม เป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายนั้นเป็นส่วนตัว แต่ผู้เดียว และมีอำนาจจัดการ และจำหน่ายได้โดยลำพัง

มาตรา ๑๔๓๑ บัญญัติว่า "สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สิน

- (๑) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส
- (๒) ที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับกายตามสมควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (๓) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดก หรือโดยการให้โดยเสนหา
- (๔) ที่เป็นของหมั้น

สินสมรส มาตรา ๑๔๓๔ บัญญัติว่า "สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน

- (๑) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส
- (๒) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นสินสมรส
- (๓) ที่เป็นคอกกผลของสินส่วนตัว

ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือมิใช่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส"

ทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสอันเป็นสินสมรสตามมาตรา ๑๔๓๔(๑) นั้น หมายถึงทรัพย์สินที่ได้มาเป็นของคู่สมรสและจะไ้มาโดยทางใด ๆ ก็ไ้ทั้งสิ้น ยกเว้นทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๓๑(๒) (๓) และมาตรา ๑๔๓๒ แม้จะได้มาระหว่างสมรสก็ไม่ถือว่าเป็นสินสมรสยอมเป็นสินส่วนตัว

ตามที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องสินสมรสตามมาตรา ๑๔๗๔(๑) คือทรัพย์สินที่
 คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส แต่ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดย
 พินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่า เป็นสิน
 สมรสก็อาจเป็นสินสมรสได้ตามมาตรา ๑๔๗๔(๒) ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความ
 ประสงค์ของเจ้ามรดกหรือผู้ให้ เนื่องจากมาตรา ๑๔๗๑(๓) ได้บัญญัติว่า ทรัพย์สิน
 ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสนหาถือเป็น
 สินส่วนตัว แต่เมื่อเจ้ามรดกหรือผู้ให้ไม่ต้องการให้ทรัพย์สินที่ตนยกให้เป็นสินส่วนตัวก็ระบุ
 ไว้ให้เป็นสินสมรสกฎหมายก็ยอมรับบังคับให้ ศัพท์ไม่ได้จำกัดว่าผู้ที่ยกทรัพย์สินให้เป็น
 สินสมรสโดยทางพินัยกรรม หรือนิติกรรมระหว่างมีชีวิต เป็นการยกให้โดยเสนหา
 นั้นจะต้องเป็นใคร โดยปกติเรื่องที่ยกทรัพย์สินให้กันโดยเสนหาเช่นนี้ก็มักจะเป็น
 บิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ให้ แม้แต่ในระหว่างสามีภริยากันเอง ฝ่ายหนึ่งจะทำ
 พินัยกรรมหรือทำนิติกรรมระหว่างมีชีวิตในรูปสัญญาที่สามีภริยาทำไว้ต่อกันในระหว่าง
 เป็นสามีภริยาก็ได้ เช่นสามีภริยาทำสัญญาระหว่าง เป็นสามีภริยากันโดยสามียกสิน
 ส่วนตัวของตนโดยระบุในหนังสือยกให้ว่าเป็นสินสมรส เป็นต้น ถ้าเป็นสัญญาระหว่าง
 เป็นสามีภริยากันยอมตกลงอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๔๖๕ คือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้าง
 เสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่ที่ขาดจากการ
 เป็นสามีภริยากันก็ได้

บทบัญญัติในมาตรา ๑๔๗๔(๒) นี้ได้เพิ่มเติมจากกฎหมายเก่า โดยที่กฎหมาย
 เก่านั้นทรัพย์สินทั้งหมดที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสไม่ว่าโดยทางใด ๆ ก็ถือเป็นสินสมรส
 ทั้งหมดนอกจากที่ระบุไว้ว่าเป็นสินเดิมหรือสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๖๓ หรือ ๑๔๖๔ การที่
 กฎหมายใหม่เพิ่มเติมขึ้นมาเนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับสินส่วนตัวในประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่มาตรา ๑๔๗๑(๓) ได้บัญญัติไว้ว่า ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่าย
 หนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสนหา ให้ถือเป็นสินส่วนตัว

จึงต้องบัญญัติมาตรา ๑๔๗๔(๒) นี้เพิ่มขึ้น เพื่อว่าถ้าผู้ให้หรือเจ้ามรดกไม่ต้องการให้
 ทรัพย์นั้นเป็นสินส่วนตัวของฝ่ายใดของการให้เป็นสินสมรส เพื่อคู่สมรสจะได้มีส่วน
 เท่ากันก็จะใคร่ระบุไว้ให้เป็นสินสมรสใดตามความประสงค์ของผู้ให้หรือเจ้ามรดก
 อีกประการหนึ่งควมทงจำกัไว้เฉพาะกรณีการให้โดยเสนหาหรือโดยพินัยกรรม จึงไม่
 ขยายไปถึงการไ้มาโดยประการอื่น เช่นระหว่างสมรสมีผู้ขายทรัพย์สินให้ภริยาโดยมี
 เงื่อนไขกำหนดไว้ให้เป็นสินสมรส ทรัพย์สินที่ไ้มาหากเป็นสินสมรสตามมาตรา
 ๑๔๗๔(๒) ไม่ แต่เป็นสินสมรสตามมาตรา ๑๔๗๔(๑) เพราะเป็นทรัพย์ที่คู่สมรส
 ไ้มาระหว่างสมรส

ในเรื่องคอกผลของสินส่วนตัวมาตรา ๑๔๗๔(๓) ถือเป็นสินสมรส ซึ่งเป็น
 การเปลี่ยนแปลงจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ก่อนมีการแก้ไขเป็น
 อย่างมาก เหตุผลสำคัญในการแก้ไขก็คือมีผู้คิดเห็นว่าการที่ชายหญิงมาอยู่ร่วมกันเป็น
 สามีภริยากันนั้น ต่างฝ่ายต่างมีสินส่วนตัวหรือ บางทีก็ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสินส่วนตัว
 แต่เพียงฝ่ายเดียว การที่สินส่วนตัวจะเกิดประโยชน์ออกเงยขึ้นได้ก็ต้องอาศัยอีกฝ่าย
 หนึ่งช่วยจัดการควย หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นคู่ปรึกษาในการจัดการให้เกิดประโยชน์
 เช่นหญิงมีเงิน ชายมีความคิดโดยหาวิธีการใด ๆ เพื่อที่จะให้ทรัพย์อันเป็นสินส่วนตัว
 ของหญิงนั้นเพิ่มพูนขึ้น อาจจะทำกิจการร้านค้า เปิดโรงเรียน ทำ
 บ้านเช่า เป็นต้น ซึ่งเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีส่วนทำให้สินส่วนตัวออกเงยเพิ่มขึ้น จึงควร
 ที่จะให้ฝ่ายนั้นมีส่วนในผลประโยชน์ที่ออกเงยขึ้นจากการจัดการนั้นควย ไม่ควรที่จะให้
 ผลประโยชน์ตกอยู่แก่ผู้เป็นเจ้าของสินส่วนตัวแต่ฝ่ายเดียว ควรให้อีกฝ่ายหนึ่งมีส่วนใน
 คอกผลนั้นควย โดยให้คอกผลของสินส่วนตัวนั้นเป็นสินสมรสที่ชายหญิงมีสิทธิจัดการและ
 ไขสอยได้ เมื่อหย่ากันก็มีส่วนในสินสมรสอันเกิดจากคอกผลของสินส่วนตัวนั้นควย

ตามความเห็นของผู้เขียนไม่เห็นควยกับการที่กฎหมายบัญญัติให้คอกผลของ
 สินส่วนตัวเป็นสินสมรส ควรให้คอกผลของสินส่วนตัวเป็นสินส่วนตัวอย่าง เดิมจะถูกคองกว่า

บทบัญญัติที่ได้มีการแก้ไขนี้ เห็นควรว่าคอกผลของสินส่วนตัวควรให้ตก เป็นสินส่วนตัว
 อย่างกฎหมายเก่าจะดีกว่า

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระ
 ใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนแก้ไข คือบทบัญญัติ
 ในบรรพ ๕ ใหม่ได้เปลี่ยนระบบทรัพย์สินของสามีภริยาใหม่ โดยยกเลิกระบบสินบริคณฑ์
 และได้แยกทรัพย์สินของสามีภริยาเป็นสินส่วนตัวและสินสมรส กล่าวคือ ทรัพย์สินที่
 สามีหรือภริยามีอยู่ก่อนสมรส ซึ่งตามบรรพ ๕ เก่าเป็นสินเดิมและทรัพย์สินที่ฝ่ายใด
 ฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสน่หานั้น ให้เป็น
 สินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายนั้น ซึ่งคู่สมรสฝ่ายนั้นมิอำนาจจัดการเอาโดยมิต้องได้รับความ
 ยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนสินสมรสนั้นได้แก่ทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มา
 ระหว่างสมรส หรือที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดยพินัยกรรมหรือโดยการ
 ให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุไว้ว่าเป็นสินสมรส คอกผลของ
 สินส่วนตัว ซึ่งตามกฎหมายเก่าให้เป็นสินส่วนตัวนั้น ในบรรพ ๕ ใหม่ให้เป็นสินสมรส
 เพราะเห็นว่าสามีภริยาควรจะมีส่วนในผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นคอกผลนั้น
 ร่วมกัน

๑.๖.๕ ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์

หลักกฎหมายของไทยในอดีตนั้น ปรากฏว่าได้กล่าวถึงระบบทรัพย์สินระหว่าง
 สามีภริยาไว้ด้วย เป็นระบบเก่าแก่ที่ชมาหลายยุคหลายสมัย หลายชั่วอายุคน คือตั้งแต่
 ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และจนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาคั้งเดิมของไทยนี้ ได้บัญญัติถึง
 "ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา" ไว้ด้วย ดังที่พระราชกฤษฎีกาได้กล่าวไว้

ดังต่อไปนี้ ๕๕

... เรื่องนี้บัญญัติใน พ.ศ. ๑๙๐๕ ด้ว้ระเบียบที่ ๗๒ ว่า สองสมรสด้วยกัน มีบริคนทั้งสองข้างและตัวทรัพย์สินนั้นหนีตายก็ดี เรือลมไฟไหม้ก็ดี เจนเบียเสียก็ดี แ่่งไปค้าขายขาดทุนก็ดี และสินเคิมนั้นฉินหายด้วยประการใด ๆ ก็ดี ท่านให้เอาสินสมรสใช้เคิมนั้นฉินหายนั้นจงถวน เหลื่อนั้นเป็นสมรส

ถ้าสินเคิมเขียนหนังสือไว้เปล่า ๆ ระบุไว้ในบริคนทัศนคติแต่ไม่มีทรัพย์สินจริง ไม่ให้เอาสินสมรสใช้สินเคิมเลย

หรือเอาสินเคิมให้ลูกหลานพี่น้องไปก็เสมอจุกเดียว คือฝ่ายนั้นจะเอาสินสมรส มาใช้สินเคิมที่ยกให้ไปนั้นไม่ได้

ถ้าแลเอาสมรสใช้สินเคิมไซ้ ไครมากให้ไครมาก ไครน้อยให้ไครน้อยตาม ส่วนสินเคิม ถ้าหาสินสมรสมิได้ เป็นภักแ่เขาทั้งสองฝ่าย

ถ้าหาสมรสมิได้มีแต่สินเคิมข้างหนึ่งมากไซ้ ให้เอาใช้เคิมข้างชาคนั้นตาม ส่วนมากและน้อย ถ้าสินเคิมหญิงก็ดี สินเคิมชายก็ดี แ่่ง เขาทั้งสองสิ้นเสียด้วยกัน ท่านมิให้ว่าแ่กันเลย หลักฐานเรื่องสินบริคนห้ต้องทำเป็นหนังสือจึงจะใช้ได้

อนึ่ง หญิงก็ดี ชายก็ดี ไครรกกให้เอาเป็นสินสมรส ญาติให้ส่งสินแ่หญิงก็ดี ชายก็ดี เมื่อวันมีแขก (วันแ่่งงาน) ให้เอาเป็นเคิม ถ้าให้เมื่อมาอยู่เป็นด้ว้เมียแล้ว ให้เอาเป็นสมรส

๕๕

พระวรภักดิ์พิบูลย์, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (พิมพ์ครั้งที่

๑ พระนคร : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ ๒๔๙๖), หน้า ๖๗ - ๖๘.

อนึ่ง สิ้นที่นอนและเหลาเขาของกินเลี้ยงดูเจ้าคุณแก้ววันมีแขก มีพอจะเอา
แกกัน ถ้ายากันก็ตายจากกันก็ตีให้ยกเสีย

ตัวเมียบทที่ ๗๘ บัญญัติว่า ราษฎรทั้งหลายในแคว้นแควนเสมามณฑล ให้เลี้ยง
ลูกเมียโดยธรรม บางคนมีเมียสองคนสามคนก็ตี เมื่อเกิดมีลูกได้ทรัพย์ ควรให้แก่
เมียเดิมสองส่วน เมียกลางส่วนหนึ่ง เมียสุดท้ายส่วน

ใน จ.ศ. ๑๑๖๖ ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องแบ่งทรัพย์ระหว่างตัวเมีย
นี้เพิ่มเติมอีกว่า การแบ่งคงให้แบ่งตามกฎหมายเดิมใน พ.ศ. ๑๕๐๕ แต่ให้เลิก ไม่
ต้องทำหนังสือบริคณห์เรื่องทรัพย์อย่างแต่ก่อน หนังสือบริคณห์ตามกฎหมายเก่า การที่
จะกำหนดว่าอะไรเป็นสินเดิม บังคับให้คู่สมรสทำหนังสือระบุรายละเอียดไว้ หนังสือนั้น
เรียกว่า "บริคณห์" ถ้าฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายไม่บริคณห์ไว้แล้ว ต้องถือว่าฝ่ายนั้นหรือ
คู่สมรสนั้นไม่มีสินเดิม ต่อมาความนิยมทำหนังสือบริคณห์เริ่มจืดจางไป ตัวเมียชั้นหลัง
หาได้ทำหนังสือบริคณห์ไว้เป็นหลักไม่ เมื่อ จ.ศ. ๑๑๖๖ จึงได้ยกเลิกเสีย โดยอนุญาต
ให้สืบข้อเท็จจริงไคว่าใครมีสินเดิมหรือไม่มี

นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของไทยอีกท่านหนึ่ง ได้อธิบายเรื่องระบบทรัพย์สิน
ระหว่างสามีภรรยาของไทยในอดีตไว้ดังนี้คือ "The former Thai matrimonial
regime was based upon the idea of community of property" ^{๘๖}

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคนไทยใคร่จึกกับคำว่าระบบทรัพย์สินมาเป็นเวลานานแล้ว
แต่เนื่องจากในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นั้น ไม่มีที่ใดใช้
คำว่า "ระบบ" โดยเห็นวาระบบนั้นเป็นเรื่องทางทฤษฎี เป็นการแบ่งส่วนในทางคำรา

^{๘๖} สัจญา ธรรมศักดิ์, "ฐานะของสตรีไทยตามกฎหมายครอบครัว",
นิติศาสตร์, (เล่ม ๒ ตอน ๑ : ๒๕๑๓), หน้า ๕๑.

และในทางวิชาการเท่านั้น จึงไม่นำมาใช้ในกฎหมาย แต่ก็ถือว่าประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์บัญญัติขึ้นโดยมีระบบเช่นกัน แต่เป็นระบบตามกฎหมาย กล่าวคือ คู่สมรส ไม่มีโอกาสเลือกใช้ระบบอื่นใดนอกจากระบบตามกฎหมายเท่านั้น

เมื่อพิจารณาว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติถึงทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาไว้เป็น "ระบบ" ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในลำดับต่อไปจะได้อธิบายว่า "ระบบ" ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้นั้นเป็นระบบอะไร

จากการที่ได้อธิบายถึงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หมวด ๔ เรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาในแต่ละมาตราแล้ว จะเห็นได้ว่าโดยหลักใหญ่แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้ระบบสินบริคต (Community of property) ซึ่งแม้ตามกฎหมายไทยในอดีตก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ได้มีแนวความคิดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาว่าเป็นระบบสินบริคตเช่นกัน^{๔๗} แต่อย่างไรก็ดี ก็มีใช้เป็นระบบสินบริคตหลวน ๆ แต่มีระบบทรัพย์สินระบบอื่น ๆ ผสมอยู่ด้วย

ที่เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นระบบสินบริคตก็เพราะบทบัญญัติในบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา) และลักษณะ ๑ หมวด ๖ (การขาดจากการสมรส) ได้กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นสาระสำคัญของระบบสินบริคตไว้ครบถ้วนคือ

๑. ถ้าสามีภริยามีคู่ทำสัญญาไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๕๘)

^{๔๗} สัญญา ธรรมศักดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๒. ระบบตามกฎหมายแห่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา คือระบบสินบริคนธ์ กล่าวคือ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาอันประกอบด้วยสินเดิมและสินสมรสนั้น เป็นสินบริคนธ์ (มาตรา ๑๔๖๒)

๓. ทรัพย์สินของสามีและภริยาซึ่งได้มาในระหว่างสมรสก่อนนำมาจดทะเบียนกัน ซึ่งใดแก่สินสมรส อันถือได้ว่าทั้งสองฝ่ายเป็นเจ้าของร่วมกัน อำนาจจัดการสินบริคนธ์โดยปกติตกอยู่กับสามี (มาตรา ๑๔๖๔) แต่อำนาจนี้อาจตกอยู่กับภริยาได้ โดยภริยาร้องขอต่อศาล ถ้าสามีจัดการทรัพย์สินไม่ดี จนเกิดความเสียหายถึงขนาดไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งมีหนี้สินล้นพ้นตัวประการหนึ่ง (มาตรา ๑๔๗๑) และถ้าคู่สมรสได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ว่าให้ภริยามีอำนาจจัดการสินบริคนธ์แต่เพียงผู้เดียว หรือให้อำนาจภริยาจัดการร่วมกับสามีแล้ว เช่นนี้ อำนาจจัดการสินบริคนธ์ก็ยอมเป็นไปตามสัญญาก่อนสมรส กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก็มีบัญญัติไว้ชัดแล้วว่าแต่ละฝ่ายมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันในเรื่องทรัพย์สิน อยากรวมตลอดถึงสิทธิและหน้าที่ของสามีภริยาที่มีต่อบุคคลภายนอกในเรื่องนี้ด้วย แม้แต่ในกรณีสามีภริยาขาดจากการสมรสไม่ว่าจะโดยการหย่าหรือตายก็จะต้องมีภาระแบ่งสินสมรส ซึ่งโดยปกติก็แบ่งกันคนละครึ่ง เว้นแต่ชายหรือหญิงมีสินเดิมฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสินเดิมก็ให้ชายหรือหญิงฝ่ายที่มีสินเดิมได้สองส่วน ฝ่ายที่ไม่มีสินเดิมได้หนึ่งส่วน (มาตรา ๑๕๑๗)

ในทางทฤษฎีระบบสินบริคนธ์แบ่งแยกได้ออกเป็น ๒ ชนิด คือระบบสินบริคนธ์ทั่วไป (universal community of property) และระบบสินบริคนธ์เฉพาะส่วนเพิ่มพูน (community of acquisition) ปัญหาจึงมีว่า ระบบสินบริคนธ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเป็นชนิดใด ในปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายไทยใช้ระบบสินบริคนธ์ชนิดแรก คือระบบสินบริคนธ์ทั่วไป เพราะทรัพย์สินของสามีภริยา

เกือบทุกชนิดจะเข้ามารวมกันในขณะที่ทำการสมรส รวมตลอดถึงทรัพย์สินที่จะได้มาในระหว่างการสมรสก็มาบริคดกันด้วย

คงได้กล่าวมาแล้วว่า ระบบสินบริคดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นระบบสินบริคดเหล่านั้น ๆ แต่ได้นำวิธีการและหลักเกณฑ์ของระบบทรัพย์สินอื่น ๆ มาบัญญัติไว้ และเมื่อได้ศึกษาโดยละเอียดแล้วพบว่า มีระบบทรัพย์สินต่อไปนี้รวมอยู่ด้วยคือ

๑. ระบบสหทรัพย์
๒. ระบบแยกทรัพย์สิน

ทรัพย์สินส่วนที่จัดไว้ อยู่ในระบบสหทรัพย์ได้แก่สินเคิมของภริยา ซึ่งในทางทฤษฎีระบบสินบริคดที่แท้ ๆ นั้น ไม่มีบทบัญญัติเรื่องสินเคิม สินเคิมนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๒ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสินบริคด และเมื่อเป็นสินบริคดสามีย่อมมีอำนาจจัดการ ซึ่งหมายความว่าสามียุ่สิทธิที่จะนำไปหาผลประโยชน์ได้ แต่ภริยายังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในสินเคิมอยู่ตลอดไป แม้จะขาดจากการสมรสแล้วก็ตาม

ปัญหาต่อไปคือการมีระบบแยกทรัพย์สินผสมอยู่ด้วยนั้น ปัญหาที่พิจารณาแล้วจะเห็นได้ชัดแจ้ง กล่าวคือ สินส่วนตัวของคู่สมรสในแต่ละฝ่ายยังคงเป็นเจ้าของโดยสมบูรณ์ สามียหรือภริยาทางมีอำนาจจัดการและจำหน่ายสินส่วนตัวได้โดยลำพัง (มาตรา ๑๔๘๖(๑)) ฉะนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัวของแต่ละฝ่ายจึงนับได้ว่ามีหลักเกณฑ์ตามระบบแยกทรัพย์สินอย่างครบถ้วน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเป็นระบบสินบริคด โดยถือเป็นระบบตามกฎหมาย คือไม่มีระบบตามสัญญา

หรือระบบเผื่อเลือก แต่เปิดโอกาสให้คู่สมรสทำสัญญาก่อนสมรสผิดแผกแตกต่างไปจากระบบตามกฎหมายได้ การที่ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาของประเทศไทยมีระบบตามกฎหมายนี้ เป็นหลักการที่ถูกต้องและตรงกับภาวะในสังคมไทย ระบบตามกฎหมายนี้เป็นระบบที่ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากมีบุคคลเป็นจำนวนมากที่สมรสกันโดยไม่เข้าใจระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาเลย จึงได้มีบทบัญญัติเป็นการคุ้มครองตัว ๆ ไปไว้ การที่จะนำหลักการในเรื่องระบบตามสัญญาหรือระบบเผื่อเลือกมาใช้ในประเทศไทยนั้น เห็นว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ถึงแม้ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมกว่าเมื่อเริ่มใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ คือประมาณ ๔๐ ปีมาแล้วก็ตาม แม้ว่าการมีระบบตามสัญญาหรือระบบเผื่อเลือกเป็นการช่วยให้คู่สมรสได้มีโอกาสเลือกหรือคิดว่าตนเองเหมาะสมกับระบบใด ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคล และความสามารถในการจัดการทรัพย์สินของแต่ละฝ่ายด้วย เพื่อให้คู่สมรสระมัดระวังผลประโยชน์ของตนเสียแต่ก่อนสมรส แต่จะนำมาใช้ในเมืองไทยนั้น เห็นว่าไม่เหมาะสม ประการแรกชาวไทยยังมีการศึกษากฎหมายครอบครัวน้อย มีบุคคลจำนวนมากที่สมรสกันโดยไม่ทราบถึงกฎหมายเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาว่าบัญญัติไว้อย่างไร และอีกประการหนึ่งนายทะเบียนสมรส (นายอำเภอ) ก็อาจจะไม่มีความเข้าใจลึกซึ้ง แม้นายอำเภอบางคนจะมีความสามารถและมีความเข้าใจ แต่อาจจะไม่สนใจไปตามในรายละเอียด อย่างไรก็ตาม เห็นได้ว่ากฎหมายของเรานั้นไม่ค่อยยาวนานาประเทศโดยเปิดโอกาสให้คู่สมรสทำสัญญาก่อนสมรสแตกต่างจากระบบตามกฎหมายได้

เราทราบแล้วว่าระบบทรัพย์สินที่ใช้ในประเทศไทย คือระบบสินบริคณฑ์ ดังกล่าวมาข้างต้น ต่อไปจะได้อภิปรายว่าระบบสินบริคณฑ์ที่ใช้อยู่นี้เหมาะสมกับประเทศไทยหรือไม่เพียงใด เนื่องจากได้เคยมีผู้เสนอแนะให้ประเทศไทยใช้ระบบ

แยกทรัพย์สินโดยให้แก้ไขหลักการ ในกฎหมายเสียใหม่ กำหนดให้สามีกิจการต่างจัดการทรัพย์สินของตนได้ตามลำพังกล่าวคือ ทั้งสามีกิจการต่างจัดการทรัพย์สินที่ได้มา ระหว่าง เป็นคู่สมรสกันได้ และหมายความว่า "ระบบสินบริภคท์" เป็นอันไม่มีอีกต่อไป สามีกิจการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่หาทรัพย์สินมาได้ก็จัดการทรัพย์สินของตนเอง แต่อาจมีข้อยกเว้นในกรณีที่สามีกิจการได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ว่าจะให้บุคคลเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน เพียงผู้เดียว

แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากการจัดการระบบทรัพย์สินระหว่างสามีกิจการตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ดีแล้ว โดยลักษณะของสังคมไทย ครอบครัวมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาแต่โบราณกาลถึงขั้นที่มีคำกล่าวที่ว่า สามีกิจการเป็นบุคคลเดียวกัน และผลแห่งความกลมเกลียวระหว่างสามีกิจการนี้ได้สร้างความอบอุ่นให้ลูกหลานซึ่งถือได้ว่าเป็นความดีเด่นของวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่งยากที่จะหาได้ในโลก ฉะนั้นถ้าจะเลิกระบบนี้และเอาระบบแยกทรัพย์สินระหว่างสามีกิจการมาใช้ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัวก็จะหมดไป สามีกิจการจะเกิดความคิดเห็นแก่ตัว ตัวใครตัวมันเกี่ยงงอนเอาเปรียบกันครอบครัวก็จะระส่ำระสาย ความอบอุ่นที่มีอยู่ในครอบครัวไทยที่มีมาแต่เดิมก็จะหมดสิ้นไป สรุปแล้วยังมองไม่เห็นวาระบบแยกทรัพย์สินจะเกิดผลดีแก่ครอบครัวแต่ประการใด เพราะตามที่เป็นอยู่โดยรูปของครอบครัวไทย การจัดการระบบทรัพย์สินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยอย่างดีตลอดมาอยู่แล้ว

ต่อไปจะขอกล่าวถึงผลดีของระบบสินบริภคท์ที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย และขอชี้ให้เห็นถึงผลเสียของระบบแยกทรัพย์สินซึ่งไม่เหมาะสมในการนำมาใช้ใน ประเทศไทย ทั้งนี้คือ

๑. ดังได้กล่าวแล้วว่าระบบแยกทรัพย์สินเป็นระบบที่แต่ละฝ่ายเป็นอิสระจากกัน ยังคงเป็นเจ้าของ เป็นผู้รับประโยชน์ และเป็นผู้จัดการในทรัพย์สินส่วนของตน ทรัพย์สินของสามีและภริยาแยกออกจากกันเป็นส่วนสัด ทรัพย์สินอะไรที่

ภริยาหากมาโดยอม เป็นกรณีพิเศษของภริยา การทำนิติกรรมใด ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับทรัพย์สินของภริยาก็ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสามี นอกจากนั้นภริยายัง
ไม่ต้องรับภาระหนี้สินหรือการเสียสิทธิที่สามีกระทำหรือก่อขึ้นแต่ประการใด ซึ่ง
พิจารณาถูกก็เป็นธรรมดา เพราะตัวใครตัวมัน สามีทำหนี้ไว้สามีก็ต้องใช้หนี้ สามี
ล้มละลายก็เป็นเรื่องของสามี ภริยาไม่ต้องล้มละลายหรือต้องใช้หนี้แทนด้วย

กฎหมายกำหนดที่ไว้ นี้ ถึงแม้จะเป็นธรรมดาแต่ก็ขัดกับความรู้สึกและประเพณี
ไทยอย่างรุนแรงทีเดียว จะทำให้ความสัมพันธ์ในทางครอบครัวโดยเฉพาะความ
สัมพันธ์ทางใจระหว่างสามีภริยาเสื่อมลง เพราะจะย้ายให้ต่างฝ่ายต่างเห็นแก่ตัว
และเกิดความไม่ไว้วางใจกันขึ้น ชีวิตการครองเรือนที่ราบรื่นนั้นหมายความว่า
ทั้งสองฝ่ายจะต้องเชื่อและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเป็นสามีภริยาตามประเพณี
ไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นการล้มหัวจมท้ายด้วยกันสุขทุกข์ด้วยกัน ทุกข์ทุกข์ด้วยกัน ถ้า
เปรียบเป็นหุ้นส่วนบริษัทก็เป็นหุ้นส่วนบริษัทที่ไม่จำกัดสินใจ คือไม่จำกัดความรับผิดชอบ
ของผู้ถือหุ้น

๒. ในด้านวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของประเทศและครอบครัวของ
คนไทยเรานั้น จะเห็นได้ว่าครอบครัวของคนไทยมีวัฒนธรรมซึ่งก้าวหน้ามากกว่า
ประเทศอื่น ทั้งนี้เพราะระบบการรวมทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาที่เราปฏิบัติกัน
อยู่ในปัจจุบันทำให้สามีภริยาเป็นบุคคลคนเดียว เมื่อทำมาหากินได้ก็เอามาแบ่ง
ปันกัน และเป็นผลดีแก่จิตใจของทั้งสองฝ่าย ถ้าไปใช้ระบบแยกทรัพย์สินจะส่งผล
ไปไกลทีเดียว เป็นการทำลายวัฒนธรรมอันดีของประเทศไทย จะเป็นทางนำมา
ซึ่งความหายนะของสถาบันครอบครัวไทยและทำลายวัฒนธรรมของไทยในเรื่อง
"หุ้นส่วนชีวิต" ลงอย่างสิ้นเชิง เพราะถือว่าความสำคัญทางวัตถุเหนือกว่าจิตใจ
ทำให้เสีย unity ของครอบครัวด้วย ส่งผลเสียทางจิตใจของทั้งสองฝ่าย
โดยต่างฝ่ายต่างก็หวังจะได้กำไรซึ่งกันและกัน จะเสียค่าใช้จ่ายอะไรก็จะเกี่ยวกัน
ความปรองดองทางครอบครัวก็เสียไป เรื่องอย่างนี้ถ้ามีในครอบครัวใดก็จะมีผลไป

ถึงลูกหลานควย จึงเห็นว่าเราใช้ระบบสินบิรคณห์นี้ค้ยอยู่แ้ว ไม่จำเป็นจะต้องไปตาม
 อยางตางประเทศเขา เพราะเขามีประเพณีไม่เหมือนกับของเรา เขาเป็นมาของ
 เขาอยางนั้น

๓. ไทยเรามองฝายหญิงว่ามีคุณค่าในฐานะที่เป็นแม่เจ้าเรือน คือเป็น
 แม่บ้านเพื่อเป็นกำลังใจให้สามีออกไปปฏิบัติงานนอกบ้าน ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีคุณค่า
 มาก กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้จึงได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อขาดจากการสมรสแล้ว
 จะโดยการตายหรือการหย่าก็ตาม ให้แบ่งสินสมรสกันคนละครึ่ง ซึ่งเห็นว่าเป็นการ
 ยุติธรรมค้ยแ้วสำหรับทุกฝาย เพราะถึงแม้ว่าหญิงจะไม่ค้ยออกไปทำงานนอกบ้าน
 ก็ถือวาค้ยช่วยให้การท่ามาหากินของสามีเจริญก้าวหน้าไปค้ยค้ย การที่ชายหามา
 ได้ก็มีแรงของหญิงอยู่ไม่ใช่นอย ถ้าเราจะหันมาใช้ระบบแยกทรัพย์สินชายหามาได้
 เป็นของชาย หญิงหามาได้เป็นของหญิง แ่ส่วนมากหญิงไม่ค้ยออกไปทำงาน
 นอกบ้าน แ่ท่าหน้าทีแม่บ้านอยู่ในบ้าน ซึ่งเห็นวาค้ยจะไม่เป็นธรรมแ่ฝายหญิง ทำให้
 ฝายหญิงเสียเปรียบไม่ค้ยประโยชน์เท่าที่ควร เมื่อหญิงไม่ค้ยทำงานนอกบ้านก็ยอม
 ไม่มีรายได้ ฝายชายท่ามาหาได้ก็ค้ยเป็นของชายฝายค้ยฝายหญิงจะแบ่งอะไร
 ไม่ค้ยเลย ทำให้ไม่ค้ยส่วนแบ่งในสินสมรสค้ย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นวาค้ยประเทศไทยไม่เหมาะที่จะใช้ระบบ
 แยกทรัพย์สิน ระบบสินบิรคณห์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เหมาะแก่สังคมไทยเป็นอยางค้ย
 อยู่แ้ว

แ่เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีการตรวจพิจารณาชำระ
 ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๗
 มาตรา ๒๔ วรรค ๒ ซึ่งบัญญัติวาค้ย "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" บทบัญญัติใน
 บรรพ ๕ ใหม่ได้เปลี่ยนระบบทรัพย์สินของสามีภริยาใหม่ โดยยกเลิกระบบสินบิรคณห์
 และค้ยแยกทรัพย์สินของสามีภริยาเป็นสินส่วนตัวและสินสมรส ค้ยเห็นได้จากบทบัญญัติ

ในมาตรา ๑๔๗๐ ซึ่งบัญญัติว่า "ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา นอกจากที่ได้แยกไว้เป็น
 ส่วนตัวยอมเป็นสินสมรส" เมื่อเราทราบแล้วว่าระบบสินบริคตได้ถูกยกเลิกไป
 จึงมาพิจารณาต่อไปว่าระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาตามบรรพ ๕ ในใหม่เป็นระบบใด
 เมื่อศึกษาดูแล้วพบว่า เป็นระบบแยกทรัพย์สิน กล่าวคือในมาตรา ๑๔๗๓ บัญญัติไว้ว่า
 "สินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการ" ฉะนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสิน
 ส่วนตัวของแต่ละฝ่ายจึงนับได้ว่ามีหลักเกณฑ์ตามระบบแยกทรัพย์สินอย่างครบถ้วน แต่ก็
 ไม่ใช่ระบบแยกทรัพย์สินล้วน ๆ แต่ให้นำวิธีการและหลักเกณฑ์อื่นมาบัญญัติไว้ด้วย
 เห็นได้จากมาตรา ๑๔๗๐ ซึ่งมีทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งคือสินสมรสรวมอยู่ด้วย แต่จะ
 เห็นได้ว่าบทบัญญัติอื่นเกี่ยวกับสินสมรสนี้ไม่เข้าระบบทรัพย์สินใดเลย ในส่วนที่เกี่ยว
 กับสินสมรสนี้ อำนาจในการจัดการนั้นให้สามีภริยาจัดการร่วมกัน เว้นแต่จะเข้ากรณี
 ที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งขอเข้าเป็นผู้จัดการผู้เดียว หรือจัดการโดยได้รับความยินยอมจาก
 อีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งให้สัตยาบัน อย่างไรก็ตามสามีภริยาอาจทำสัญญาก่อน
 สมรสหรือสัญญาระหว่างสมรส เป็นอย่างอื่นตามแบบวิธีที่กฎหมายกำหนดได้

ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาแบบใหม่นี้ ผู้เขียนไม่เห็นด้วย ทั้งระบบ
 แยกทรัพย์สินและระบบที่ให้สินสมรส ซึ่งไม่สามารถจัดเข้าระบบใดได้ ระบบแยกทรัพย์สิน
 ผู้เขียนได้กล่าวถึงผลเสียของระบบนี้แล้วในข้างต้น ส่วนระบบที่ให้สินสมรสนั้น ผู้เขียน
 เห็นว่าการให้สินสมรสโดยให้สามีภริยามีอำนาจจัดการร่วมกันก่อให้เกิดความไม่
 สะดวกอย่างยิ่งในการทำนิติกรรมต่าง ๆ เพราะจะต้องทำนิติกรรมร่วมกันทุกครั้ง
 เติมการจัดการทรัพย์สิน หญิงมีสามีต้องขอความยินยอมจากสามี พอแยกกฎหมายแล้วกลับ
 ให้จัดการร่วมกันก็จะยิ่งไม่สะดวกมากขึ้น แทนที่สามีจะจัดการเองได้กลับต้องขอความ
 ยินยอมจากภริยาหรือต้องจัดการร่วมกันเช่นสามีจะไปซื้อรถยนต์ ขายรถยนต์ หรือแม้แต่
 เพียงจะซื้ออาหารต่าง ๆ รับประทานก็ยอมทำไม่ได้ ต้องขออนุญาตจากภริยาก่อน ถ้า

ภริยาไม่ให้ความยินยอมก็ทำนิติกรรมนั้นไม่ได้ ต้องไปร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทน
ซึ่งเป็นการไม่สะดวกอย่างยิ่ง ผู้เขียนเห็นว่าควรจะให้แต่ละฝ่ายจัดการสินสมรสได้
เฉพาะส่วนของตนโดยไม่ต้องขอขออนุญาตจากอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นการดีกว่า เมื่อมีหนี้
เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการ เจ้าหนี้ก็ยอมบังคับเอาได้เฉพาะสินสมรสที่เป็นส่วนของ
ลูกหนี้จะบังคับเอาแก่สินสมรสที่เกินส่วนไม่ได้ เว้นแต่กรณีเป็นหนี้รวมเจ้าหนี้ยอม
บังคับเอาได้ทั้งสินส่วนตัวและสินสมรสทั้งสองฝ่าย แต่ถาต้องการให้ผูกพันในส่วนที่
เกินนั้นควย ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งหรืออีกฝ่ายได้ให้สัตยาบัน
ในภายหลัง.